КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ТАХАН—КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК!

Масса а хьехкашкара пролетареш, цхьанагІовкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически парти Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна арадуьлу

№ 44 (4681). | ШОАТТА, 12 апрель, 1969 шу. | Мах 2 кап.

«КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКАШ» ІАЛАЬМАТЕ БОККХА ИСТОРИЧЕСКИ ЛОАРХІАМ БОЛАШ ДА КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ ДЕГІАККХУВЛАЧА, КЕРДАЧА КЪАХЬЕГАМА ДИСЦИПЛИНАГА ДОВЛАЧА, БОАХАМЕИ ВАХАРЕИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ХЬАЛАШ КХОЛЛАЧА ЦАР ВАЙГА БОЛХЛОЙ САКХЕТАМЕИ ШОАЙ ЛОІАМЕРЕИ ПОЧИН ГОЙТАНДАЬ.» *В. И. Ленин.*

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА БОЛАМА СЕРДАЛ

«Сийлахь-боккха болам»... Иштта цІи елар Владимир Ильич Ленина 50 шу хьалха, 1919-ча шера 22 апреле,.. Москва-Сортировочная яхача депо болхлоша дІадолладьча гІулакхах. Вай мехка эггара хьалха цу дийнахь депо болхлоша коммунистически субботник дьй. Кердача вамал боалла хьалхара юхьиг а хиина дІаэттад из гІулакх. Шоай лоІамех, шоашта бола пайда ца лоархІаш, шоаш ца кхобаш вай коммунизм хьалъяра гІулакха къахьега болабеннаб нах. Цу бола лоархІам бец В. И. Ленина «Сийлахь-боккха болам» яхача шоай статья тІа яздаьд: «Коммунистически субботникаш» лоархІам сенк латт аьнча, из латт дукхаьа шуи исторически лоархІамех, болхлоша са а кхетам, шоай лоІамак къахьегама овсарле дегІайоалара, кердача къахьегама дисциплинага довлара, боахамеи вахареи социалистически хьалаш кхоллара дІадолладьча гІулакхаь».

Коммунизма юхьиг хиннача цу сийлахь-боккхача болама сийгам цу сахьате сиха дІабаржар шахьа масса эшінига. Цар лоттІар керда общество хьалъеча бокха дІа хиина дІаэттача, берриге вал чувзача социалистически ихьа дал.

Хьалхарча субботникаш традицей къахьегамхой дегаш урувттадеш хиннад даим. Цар кхолла керда дешкхий дика гІулакхаш. Массехк шу хьалха Москва-Сортировочная яхача депо коллективо дІадолладир берригача хьинта болам а хиина дІаэтта керда бакха гІулакх—коммунистически къахьегама коллективаи ударники яха цІи яккхара тІехьаро нах. ХІана вай мехка эзараш предприятеш я из цІи долаш, миллионаш нах ба коммунистически къахьегама ударникаш болаш.

Укх доашоа мехка цІиьхца а хоза цу коллектива оал. Шоай дай традицей дегІа а кхуьаш, Москва-Сортировочная яхача депо къонача болхлоша кхайкарал дар Сийлахь-боккхача болама 50 шу кузача дош сийна коммунистически субботник де аьнна. Мехка берригача къахьегамхоша дег чура къоабал а деш хьаллаьяр из дика гІулакх.

Вай республике коммунистически субботник дара тІахьехаш эггара хьалха кхайкарал дар коммунистически къахьегама цІа лелоча Грозненски ремонтно-механически завода коллектива. Тахан, 12 апреле, цу завода болхлоша лоархІаш біарчача дийнахьа производстве бола ба, хІаьта Дахьенна 25 эзар сома мехка продукци яй. Дахьккха яхча пятилетка фонде дІачулургда.

Из кхайкарал цхьа барт болаш хьаллаьяр Нохч-ГІалгІайчен берригача къахьегамхоша. Республика ерригача предприятешка, боахамашка, организацешка собранеш хиннай коммунистически субботнике тІьеачаиддергдола денкхарыш белгалдоахаш. Уж Іалаьмите докхий да. ДукхагІчар тахан къахьегаргда шоай производстве, колхозашка, совхозашка, цхьабараш арабаргба улицаш, паркаш хоазъе, токе.

Сийлахь-боккхача болама 50 шу дизара хетаж Грозне хиннача города къахьегамхой вахалий тоержественни собрание дахьа лаьцарама кхайкараш дар Грозне къахьегамхошка, Нохч-ГІалгІай АССР промышленноста, транспорта, гІишлоньяра, юртбоахама болхлошка, берригача чІалга массане а субботнике арааьл, аьнна.

Торжественни собрание дахьа лаьцарама дег уравттаьва дийцар тахан кхоачашде лоархІача декхарех.

А. Алексеева цІерагІча Ново-грозненски завода коллективо ударника кхайкалир коммунистически субботника юбилейне хьалхара денош. Заводаш тІехьхеччачьяьсе къадхьайтар завода хІара смене. Тахан а смена заводаш дахьа тІоашлоечашъе дош дешиаш технология.

Цхьайне къахьеггча дьахьаре къахьегаргда оалд яхаш ба Грозне нефтехимий. Ваь біаь сага къахьегарда газо-фракционирующи установка хьалъеча. Октябрьски, Старопромысловски районий комсомольшаша субботне тоабргье. Ленински района кагирхоша парк юллараье, иштта цхы бахьаш доргха.

Цу дайхара дешкхий денкхараш тІаийдизя промышленни предприятеі, транспорта, гІишлоьяча ерригача коллективашка. хІаьта иштта республика юртбоахама къахьегамхошка.

Хьалхарча коммунистически субботникашаь ал біаь шу дуьн де советски халкъо белгалдоахкх довча деношка. Вай мехка къахьегамхой шера социалистически аиь а лоархІаь къахьегам оа КПСС XXIII-ча съезда решенеш, пятилетка плананаш хала хьаллакхаьчабьяра. В. И. Ленин ваь 100 шу дузача дешка сийлена цакъаккхара. Коммунистически зархе кулгатаьа соревновани дахьа хьараІхьанаь сийлахь-дешкхий гІулакхаш, дуней чу эггара хьалха хьалъьай керда социалистически общество. Вай сийлахь бахлой массан, колхоьхой, интеллигенцие турпалхоьра къахьегамех, цар творчески инициативех, коммунистически субботникаш сийлен традицеш дегІаккхувлярах хьаьдашна беркат да из.

Тахан коммунистически субботнике арабаьнача Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша коммунистически хьисапе къахьегарца дІагойтаргда сийлахь-боккха болам дІаболабьярий сийлен традицеш шоаш сийлена дІахо хьехкхьяр, хьамаркъа ленински партеш, цуи Централни Комитета боарам бокхаш шоаш мутІахьа хилар, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара юбилейна сийлена цакъагІортанлар.

Къахьегама толамашца белгалдоаккхаргда вай таханара дезо ди. Нохч-ГІалгІайчен масса мехкаш цаьчаь вай сийлахь къахьегам хестабеш дола вахеш. Турпала къахьегамца совбоаккхаргба вай Даьхен мах. Массанеа а арабала коммунистически субботнике!

«Вай кхоачаргда коммунистически къахьегама хоталонга!» — аьнад Владимир Ильич Лениа. Баьча ца оаскет кхоачашхара поккъа вай боккхьа терда тІа хиьба юбилейни субботникаш.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОЙ! ТОЛАМЦА БЕЛГАЛДОАККХАРГДА ВАЙ ТАХАНАРА ДЕЗА ДИ!

М. И. УЛЬБАШЕВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА АРТИСТА СИЙЛАХЬА ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Хореографически искусство дегІайоалаеча гІездаьнна доккхий хІамаш карагІдаларах а Нохч-ГІалгІайчене Черсий-Балкхарой АССР литературан искусствах денош чаккдоахача хьинаре дакъа лацарах а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика халкъа артист яхь сийлахьа цІи лойла «Кабардинка» яхача Черсий-Балкхарой халхара пачхьалкхен ансамбла балетмейстера Ульбашев Мутай Исмаиловича.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1969 шера 11 апрель.

А. М. ПАЧЕВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ АРТИСТ ЯХА СИЙЛАХЬА ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГІалгІайчене Черсий-Балкхарой АССР литературан искусствах денош долаш доккхий творчески хІамаш карагІдаларахи толаме выступленеш ярахи Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика заслуженни артист яха сийлахьа цІи лойла Черсий-Балкхарой пачхьалкхен филармоне солиста Пачев Ахмед Мажидовича.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1969 шера 11 апрель.

ЧЕРСИЙ-БАЛКХАРОЙ АССР ТВОРЧЕСКИ КОЛЛЕКТИВАШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Доккхий творчески хІамаш карагІдаларах а Черсий-Балкхарой АССР литературан искусствах денош Нохч-ГІалгІайчене чаккдоахача хьинаре дакъе лацарах а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Черсий-Балкхарой пачхьалкхен музыкальни театра;

«Кабардинка» яхача халхара Черсий-Балкхарой Пачхьалкхен ансамбла;

Черсий-Балкхарой пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1969 шера 11 апрель.

ЧЕРСИЙ-БАЛКХАРОЙ АССР ЛИТЕРАТУРАН ИСКУССТВАН БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Доккхий творчески толамаш дахарах Черсий-Балкхарой АССР литературан искусствах Денош Нохч-ГІалгІайчене чаккдоахача хьинаре дакъе лацарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Гергокова Тамара Харуновнана — Черсий-Балкхарой пачхьалкхен филармоне солисткана.

Кашев Федор Гершевича — «Кабардинка» яхача Черсий-Балкхарой халхара пачхьалкхен ансамбла солиста.

Кешоков Алим Пшемаховича — Черсий-Балкхарой АССР писателий Союза правлене председателя.

Махтов Сафар Исхаковича — поэта.

Проценко Александр Ивановича — Черсий-Балкхарой музыкальни театра кертерча балетмейстера.

Третьяков Николай Матвеевича — художника.

Хавпачев Хажбекир Хабаловича — Черсий-Балкхарой АССР композиторий союза председателя.

Хакулова Роза Талибовна — Черсий-Балкхарой музыкальни театра балета солисткана.

Шогенцуков Адам Огурлиевича — «Ошхамахо» яхача журнала редактора.

Щербаков Иван Евсеевича — Черсий-Балкхарой пачхьалкхен филармоне симфонически оркестра кертерча дирижера.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1969 шера 11 апрель.

ХЬАЬЩИЙ НАКЪАБАЬХАР

Хьаьщий безбаь тІаьщар массане а доккха самукъдаь доший нах. Хьаьщий билгалхи тІаьа дегагІоале хьалхара субботник а хьаьщий а фусам дай а уьйла цаІ болаш хиячa. Иштта хьаьщий бар салхан Нохч-ГІалгІай къахьегамхоша накъаьбахарам. Къахьегамаь вай республике а хиина цІабоаха Черсий-Балкхарой мехкара бахке хьаьщий накъабоахиш цІабагІахетар хилар Лермонтова цІерагІча театре. Уж хьалдІайлар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

Хьаьщий сагІахьа дола вай республика къахьегамхошта Черсий-Балкхарой болхлой хьаьшаше. Из бахан массане а цІерагІа барках а ший хьамаьд дар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара Х. Х. Бокова. Шоай республике цІерча безаме тІаьнарах баркал аьлар КПСС Черсий-Балкхарой обкома секретара М. Х. Шекихачева.

Цул тІехьагІа Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатело И. А. Алмазова Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ дІаелар Черсий-Балкхарой литературан искусствах векалашта.

Юккъера а доккха концерт оттадир хьаьшашта. «Дикача нахьа тІа хиина дов бахаррий вежарий, цхьа а мута дахьаш хургда ткъо!» яхаш накъаьбахар шоай хьагІий Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша.

ВЕЛИКИЕ ЭГГАРА ХЬАЛХА ЧУВАЬННАРИЙ ЦІЕЙ

14 апреле Съездий Кремлевски Дворце Москва къахьегамхойи столичне гарнизона біухойи космонавтика Дешах хетаж торжественни собрание хилар.

Гулбеннарашна безбаь тІаьйнар Президиуме хьагучабаьнна партеи правительства кулгалхой, летчикашкосмонавташ.

Собрани хьайайллар къахьегамхой депутатий Московски городской Совета исполкома председателе В. Ф. Промыслова.

Доклад бир СССР Іилмай Академе академика М. В. Келдыша.

(ТАСС).

12 АПРЕЛЬ—КОСМОНАВТИКА ДИ

КОСМОС ДІАХО КАРАЕРЗАЕШ Я

АЛЕКСЕЙ ЛЕОНОВ,
летчик-космонавт,
Советски Союза Турпал

1969 шера 12 апреле советски халкъо, дерригача прогрессиви адамаша а сана, белгалдоакх космонавтика Ди. БархІ шу дІадаьннад. Лаьттан планетера сага Советски Союза Турпал Юрий Алексеевич Гагарин дукхьаьша космосе вахача гІурайна дезе. Цу хана дез дІайолаеннай сага космос Іомаеш кхерр караерзаечарех керда этап.

ДІадахача космически шера вадамлене керда толамаш дера космически аре караерзадира дахьера. Аьнча кхоачам ба Советски мехка сигальахайта «Космос» яхача тайпара бола кхоазткъа соагІа тохкама спутник, «Молния» яха кхоъ бувзама спутник, «Метеор» яха экспериментальни метеорологически спутник хилар.

ТІа-тІа дуккагІа хул халкъа фоахама практически декхараш кхоачашдеш бола космически аппараташ. Спутникашца информаци лу лаьттан тІарча метеорологически хьалах лаьца. Бувзама спутникашеи «Орбита» яхача спутникои ІалашдУ СССР эггара гаьнагІча мийнигашка центральни телевидене передачаш, телефони, телеграфи, фототелеграфи хоамаш хьалуцилга. Кхетаде хала дац уж декхараш кхоачашдара Советий Мехка Іалаьмате йоккха территоре тІа кабелаш ререлейни линеш яхарга пачхьалкхен мел мах гІоргбар.

Космически аре дІахо Іомаеш хиннай 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьахайаьча программага хьежжа. 1968 шера 16 ноябре Лаьттан искусствени спутника орбитагІа яхийтар «Протон-4» яха автоматически Іилман станци. Цу тІа оттаьй 12,5 тонн еза Іилман аппаратура. Космически зІанарий Іалами атоман ядрашцара цар бувзама Іомабе лаьрхІа я станци.

Лаьттана юкъера космос тохкача хана Бетта тІа а Венера тІа а яхийтай космически станцеш. ДІадахача шера сентябре Бетта сигальяхийтай Ветта гональе гобаьккха юха а еиа. Индийски океане лаьркІа хиннача акваторе Іохайна йола «Зонд-5» яха автоматически станци. Ноябре Бетта Лаьтта — Бутт — Лаьтта яхача трассагІа сиса а яха, лехкиш чу а еча СССР-е цІийна белгалъьйтта районе Іоессий «Зонд-6» яха станци.

Мах боь заргнозаци бокха ба цу экспериментий лоархІам. ШолагІча космически сухаліца Лаьттан атмосфера юхайоагІа аппарат лехкаш Іойоссаяро шерра перспективаш хьаелл тохкамий результаташ Лаьттан тІа Іочу а кхоачаеш космически арена, Бетта, планеташта тохкам бара.

«Венера-5», «Венера-6» яха планеташта юкъе лела станцеш хийца йолхаш латт Венерагахьа.

(**Чактедоалар 3-ча оагІо тІа**).

СССР летчикаш-космонавташ Советски Союза Турпалаш хьалхарча мугІаре (аьрдехьара аттехьа): А. Г. Николаев, П. И. Беляев, В. В. Николаева-Терешкова, В. Ф. Быковский, П. Р. Попович, Г. С. Титов.

ШолагІча мугІаре: К. П. Феоктистов, Б. В. Волынов, Е. В. Хрунов, Г. Т. Береговой, В. А. Шаталов, А. С. Елисеев, А. А. Леонов, Б. Б. Егоров.

ТАСС фотохроника.

ДУККХАЧА НАЬХЕИ ХІАРА ДЕННАРЧЕИ БАЛХА ТУРПАЛАЛ

ЭГГАРА ХЬАЛХАРЧА КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКА 50 ШУ ДИЗАРА

Советски Іаьдал дейнна хьалхара шераш дар уж. Іалаьмате боккхий экономически халонаш тІалаьттача хьалашка контрреволюце гераз низ юхабетта байзар вей халкъа. КІайгвардейший интервентий біуво Централни Россеи дІахоадаьяр бедалеш продовольствен керттера базаш, беха бовхами кошам яр мехка. Цу хана цкъа саина дуккхаза а ше къамаьл деш къахьегамхошка кхайкав В. И. Ленин денал долаш хилара, хьинар ца кходеш къахьегара уж тІахьехаш.

Болхлой класса къахьегама турпалал къаьта хьахьоккхаш да коммунистически субботникаш. Шоашта болча аьттон дукха доцаш 1919 шера коммунистически субботнике арабаьнача Московско-Казански машиннаькъа болхлошта карагІдаьннача денаьерча гІулакхах Сийлахь-йоккха почин аьнна цІи теллай В. И. Ленина. Цхьадола боаргбоаца социалистически кхий ала баьнна сийе дилар цунах.

ЦХьа баьнан доашаш дах эггара хьалхара субботникаш машиннаькъа транспорте дІадоладергна хилар. ТІехьа продовольствена нувхаш дІа-эрка кхахьаро къоастайора ше дарра аьтча революце, хІаьта транспорт къаьстта халача хьал тІа яр. Цу шера капитальни ремонт е эзаш дар берригача паровозех яхаш соагІех доалагІа дакъа гаргга вагонаш.

Болхлошка кхайкар В. И. Ленин транспорта новкъостал дара, бахам тиибара дукхьада дерригача халкъа юкъара воход цІаппагІболдара уж тІа а хьехаш. Итташ эзараш коммунисташ, хьалха латта болхлой шоай лоІамагІа базар продовольстви кийчъе, транспортаболх кертІабаккха болабелар. Московски Совета пленума президиуми заседане 1919-шера апрель бетта мо-къамаьл дел. Ленина хьайоаннйтай Советски республикана тІалатта халонаш, белгальаьккхад, сенца новкъостал дувургда вайга транспорта? яха хаттар хІара собрание болхлоша коммуниста хьахкхачка отталдиза дарг ца хилар. Цу пленуме хинав Моссовета депутат, Москва-Сортировочни депо партийни ячейка председатель Бураков Иван. Цига мел хинначох саина, цунна а цІахкха дицлургдоацаш дег чу дижар ленински къамаьла.

1919 шера 12 апреле «Правда» кепатеха арайахар Малабоннахьарча фронтерча хьалаца дувзаденна РКП(б) ЦК Тезисаш. Воатага кхоачаш хаттар Колчак, МохтатІи зохатоха фронте вахийтавар 40 эзар керда біуэй. Цу дийнахьа Питерера Москве кхачар цІенхархоех етта эггара хьалхара поездаш. Цхьабехаш дІахо боахалургболаш бахар уж: гарнизонех деханар. Кхоаца 13-гІа апрель да аьхаш тхьосара бола бе эггар Бураков керте а болаш вадаь Москва-Сортировочна депора 15 болхло, царех 13 коммунист, кхаь паровоза ремонт бирайлар цар. Іурале бола ба а бізнна цу сахьате фронте дІахьийтар тІема эшелонаш.

Коммунистий — машиннаькъахой хьоккхагІа революционни хьинарна бола дІаболабар къахьегамхой дуккхача коллективашка. 1919 шера 10 мае юхаьна Москва-Казански машиннаькъа тІа. Іалаьмате цІоагІа эйххолдар хьинар, къахьегама овсарле массанзувчул 2,7-за лаккагІа яр. Цу субботника лаьца «Велики почин хьинаре бола (коммунистически шоатталкхаьна статья кепатехар «Правда», В. И. Ленин ерригаа а йоалаьй из шира сийлахь-йоккхача почина» тІа.

Ленински бола кепатеха арайаьнар 1919 шера июле. Цу балха тІа, цу хаьнарча дуккхача кхечча произведеньика а саина. Ленина теоретически цІаппагІедхай социалистически хьалье болабеннача наькъа опыт, хьалаькхад керда экономически отношенеш дегІаккхувлара тІехьара болаш Іалаьмате боккхача лоархІаме хилар, партийни советски организацеш тІаьхийхай керда почин масса заІбоьнар кхайкар. Юккъьаннара субботникаш, Ленина яххана тайлара, белгалдоалар наькха сакхетам чу оалангара переворот, буржуази дІайоаккхаш кхиначула хьалагІа, лоархІамегІа, хоадамбоамегІа бола переворот хилараьд, хІинца аьнча из яр вай воай юкъмаччакхьая, шиш ца хилар, кагай буржуази эгоизм эша а яь, вай яхача капитализмо болхлочоа ахархочоа тІахьалееина йита уж озмалаш эша я аь кьахха котала.

В. И. Ленина бокъонца коммунизма юхьиг дІайолаяр, капитализма гІабаеx мукъабаьхача наькха сийлахь-йоккха творчески почин лаьрхІай коммунистически субботникех. «Коммунизм дІайолалу, — яздаьд Ленина, — хаьнар ца кходеш, хала къахьегам эшабеш бола, къахьегама овсарле лаккхьара злата, кІорд, аьнна, юкъаерчад доаккхаш шоаш болх ца берзийтеш е пар «гаргарчарнех» а ца кхоачаш, «гаьнарчарна», вешта аьлча біарчча хьайцача ерригача обществана кхачаш йола кхача продуктай хІара пунт лоракра мугІарерча болхлоша йоакхо еча моттигашка...» (Соч. бизза гулам, т. 39, оагІ, 22). Кердачун эІиргаш лаьрххІа Іомаделіен царгіа гІулакх делеш парти а пачхьалкхен а лоархІаме декхар а хиина дІаэттад.

Коммунизма зІиргаш дІадийхад производственни общественни гІулакхашца органически юкъзеена йола быт а хьурмат деш лелаелга. Юпаш хинараш яхкаь яьнначул тІехьагІа кхалсаг бокъонца мукъавлийтара, производственчеч общественни вахаренчеи цуй даькъага диллача маІача наха нийсса бокъо ца хилар кІезигдара в дІадакккхара а новкъостал дергдолаш йоле общественни столовеш, яслеш, берий бешамаш яр.

Коммунизма керда зІиргаш производствен бытеи, капитализмагара социализмага довлача хава доаха хьалхара гІалаш хилараь тарра, вахара низ болаш хилар хьа а хьекха. Ленина доастамьаьккхай пролетариета диктатура, переходни юкъагІара классови къовсам тІаьца ца тугаш а «къахьегама демократи», «парІато, нийсхо, вошал», «халкъа Іаьдал», кхьдараш кхайнадеш а хиннача реформистий, меньшевикий, эсерий фразерство. Из ленински критика лоархІаме я тахан, капитализмагара социализмай довлаге, буржуази общественна ойлангара революционни хувцамаш ца а деш, хашар тІехь цаІ социализмагІчунга ялар да аьнна ... цІаькха а кхы цІаькха а реформисташ гІертама хана я.

(**Чактедоалар 2-ча оагІо тІа**).

100

КОММУНИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМ КОТБАЛАРГА КХОАЧАРГДА ВАЙ!

Тахам вай межка беррига къахьегамхой коммунистически субботнике арабаьлча дийнахь вахте латт Грозненча хиникомбината № 133-135 цеха «В» яха коммунистически къахьегама смена. Вай мехка халкъа боахама чІоагІа эшаш йола продукци арахецащ ба уж. Таханера ди Іалашмате бехктохкаме дерзІ кимикаша-аппаратчикаша. ЦІудукъа смени норма 120 — 130 процент кхочашъе дош деккад цар.

Сурта тІа: коммунистически къахьегама смена членаш: (хьалхарча мугІарах) аппаратчикаш В. Ф. Волков, Н. Д. Пислиц, воккхагІа вола аппаратчик Ю. А. Колтунов, смена начальник В. В. Зимин; (шолгІача мугІарах) аппаратчикаш А. К. Чибалин, С. С. Лихачев, В. В. Атагин.

И. Панков сурт.

ДУККХАЧА НАЬХЕИ ХІАРА ДЕННАРЧЕИ БАЛХА ТУРПАЛАЛ

(Постедоалар. Долалур 1-ча агІо тІа).

Боккхача лоарІоме событи хиларах тарра, субботникаш коммунистически лоархІаме мах ше баш, Ленина цу хаиа кІоаргІа хьожад коммунистически къахьегама [illegible] Іен. Цо яздеш, [illegible] хашттах деше маІан деш вьлча коммунистически къахьегам — из да обществена болча пайдаца мах боацаш кьега къа, шиа лоІамеІа хьега къа, оттабаь боарам боаца къахьегам, йоал яра условеш ца оттеш кьега къа, унахІенача организмаш хилавза даргдоалаш синка, юкъарча пайдаина къахьега Іамарах хьега къа.

Цхьабакъда, къахьегамах эггара чІоагІагІа эшаш йола хІама я халачеи бале дулчеи белхий тайпаех сагі мукъалахкханзе, хьалкъалцеи физически къахьегара юкъера, городаи юртаи юкъера лоархІаме башхалонаш дІаяхаза. Балха ди лоацдензи мукъа ха алсамъяккханзе, социалистически яхь дегІаккхувлалза, къахьегамхошта юкъе къастаме болх баьза баргбац.

Беррагача болхлой валара эггара чІоагІагІа эшаш йола хІама я хиина дІаэттабац къахьегем социализма. Цудухьа материальни безам тІабаяйта беза цар юкъарча къахьегама, общественни производствах хьахулдчов. ХІара къахьегамхочоа душ йола материальни вознаграждени общества духьа цо хьегича къинк духхалгеи дикалгех хьежжа хул. Материальни белам соабалар, наьхе экономически хьашташ дІахо йодача дукхача хана яхь а латтаргда общественни къахьегама оасарле лакхъяргиа боле средство йолаш. Цу хана дикде йиш яц, социализм материальни моральни стимулиш органически вІашагІкхетар маІан долаш хилар. Из бувзам хьахьекхаб социализма принципа шийна: «ХІаралетара — хьиарга хьежжа, хІаранена — къахьегарга хьежжа».

Наьха творчески почина анализ еш ена хана Ленина белгалбаьккхаб къахьегама оасарле лакхъяре лоархІам. Цо язъяд, къахьегама оасарле — из, бухсошцача кхьачача, керда общественни строй котъялара эггара лоархІамегІа, [illegible] производительностеи лакхача тайпара йола къахьегама оасарле хилийтар капитализмо. Капитализм боккъонца эшаш йолаш а боккъонца чакергйолаш а я социализмо керда, дукха лакхегІа [illegible] оасарле хилийтарца.

Къахьегама оасарле лакхъяра йола къахьегама керлача дисциплина лоархІам хьахьекхаб В. И. Ленина. Из керда дисциплина сигалара Іочуленаш а яц, е хьа диках хетарех хьакхулаш а [illegible] из хьакул йоахлача производства материальни хьалашкара. Советски Іадал дахьнача хьалхарча шарашке а деш Коммунистически парте боахча болх баьб, хІанз а бу къахьегама дисциплина чІоагІъяра, къахьегамца социалистически гІулакхаш леладергдолча тайпара кхетам балара, предприятешкеи тІешлоашкеи хьокхаме йофидох оттаяра. Къахьегама социалистически дисциплина хьаенеи чІоагІъенеи лоархІам боккха ба тешавара методий, идейно-кхетаме балха. Цунца цхьана социалистически общества юкъера дахаи дисциплина чІоагІа телхаераш низагІа лертІабоахаргболаш дола гІулакхаш а. Болх бе ца лоргашна, хІамилг яккха гІертарашна, прогульщикашца мелла яь а мело еш хилар, уж гІулакхаш магийтар социализмана гарга зулам да.

Дукхха а дуккхагІа болча советски боахлоша, гІулакхерча, наха, колхозхоша къахьегама дисциплина йиза кхоачашъю. Цхьабакъда, хІанз а дІаяхана Іалашмате дукха моттигаш я къахьегама дисциплина телхаеш: балха ца ухаш лина телхаеш: балха ца ухаш производственни детІеньабусаши, производственни декхараш кхоачашдарца дертІедоаха гІулакхаш леладеш. Цо толхаба коллективаш дага а вына дІаболабаь болх, юкъегІбоах из производства средствасй балха хьахаьи бизза пайда эмийтаь. Къахьегамца социалистически гІулакхаш леладергдолча уйлаша боллаф хьалкхебелгеи дисциплина телхарца къовсам лоттабелгеи — вай лоархІамегІара декхар.

М. КОПТЕВ,

экономически Іилмий кандидат.

ДоагІаш денна совгІаташ

Коммунистически субботник дездеш къахьегама вахте а эта балха тІа даькъа толамаш доах Грозненски локомотивни депо болхлоша. Цу Еррагсовсии субботника вахьабоалаш хьинар айденна къахьег цар, шийй хаиналья поездаш тІехьанаш локомотиваш, графикаш хьалха а бувлаш цхьайкъа бран йовдаш ремонт а йийя депора арахец локомотиваш.

ЦаІ массанена тІехьа, массана цхьанне тІехьа алача коммунистически принципах барттайна, [illegible] къахьег цу коллективо. Укх апрела хьалхарча деношка локомотивашта шийй хаинаьа ремонт а яь поездаш тІехьатенса езаш [illegible]. Цо болх чакІаргхьа низтІала хилар ремонтникашка, [illegible] боахх [illegible] кхераш болаш бар. Цига йокхъостала баьккар ремонтни цедера слесараш Чикунов Юрий, Бойнев Тапа, Филенко Виктор, Васильев Анатолий, мастера гІоннча Сальный Петр. Ха ца къовсаш, хало нех йу ца къежабеш ремонтникашца цхьана хаиналья ремонт а яь арахийцар цар локомотиваш. Из баьхьа долаш ца толхаш йисар ремонтни балхий графин.

Иштта барттайна болча цу коллективо Еррагсовский Сибаьхьбоалача болаш хетадаь хІара сменах цхьацца — [illegible] сахьат совгІа балхаш ду. Цул совгІа цу бокъо 50 шу хьочча дийнахь массане а цхьан бертаца субботник чакхдоаккхаргда шозза деша. [illegible] дене [illegible] Іолуххаргда боахалаш.

Г. АМОХИН.

«КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКАШ» ИШТТА ЛОАРХІАМЕ ДА, УЖ ДІАДОЛАДАЬРАШ ЛАТТЕХЬА А ІАЛАЬМАТЕ ДИНАЧА ХЬАЛ ТІА ОТТАБАЬ БОЛХЛОЙ А БОАЦАШ, ТАЙП-ТАЙПАРЧА СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ [illegible] БОЛХЛОЙ, ЦУ ДАЬКЪЕ СПЕЦИАЛЬНОСТАШ ЙОАЦА БОЛХЛОЙ А, МАССАЗАРДАР САННА ДОЛЧА, ВЕШТА АЬНЧА ЭГГАРА ХАЛАГІА ДОЛЧА ХЬАЛ ТІА ОТТАБАЬ, ГІЕРИНА БОЛХ БУ БОЛХЛОЙ БІЛАНДАЬ».

В. И. Ленин

ИШТТА ДАР УЖ ХЬАЛХАРА СУББОТНИКАШ

Тахан, Московско - Казански машиналькъа Москва - Сортировочная яхача депо болхлой шоай инициативах эггара хьалха коммунистически субботника арабаьнна 50 шу дузача дийнахьа дага ца оахаа лоаца цар инициатива хьал а лоацаш [illegible] республика къахьегамхоша духхьал за яь субботникаш. Грознерча гарнизоне чуйоагІача Кавказски къахьегама арме волаш вай мехка хьалхарча субботнике дакъа лаьца ца со. ТхьоцІ цхьан субботнике арабаьлар тІема лоакъой бІухой, машиналькъехой, мехкдаьттахой, гІулакхера. Иштта кхыйола профессеш йола нах.

Эггара хьалха тхоай къахьегама аскарах массехк доц арга ва. 1920 шера апрель беттІ В. И. Ленина указанех командарм Н. В. Есинр керте а оттаеш йІуна барахІ[illegible] Кавказски къахьегама [illegible].

1920 шера 1 май Еррагсовски коммунистически субботнике арадевла аьнна кхайкадир. Цу дийнахь городской партийни [illegible] даьча кхайкарах Грознера [illegible] нинкъ тоабе арабаьлар веххІ вэар трударменйнаш, болхлой, гІулакхера нах, милице болхлой, курсанташ, бакха нах. ТІемо йохаяь город меттаоттаяра болх хІаболабаь эггара хьалхара массови субботник дар из дайнига. Цу дийнахь субботнике [illegible] колонна Беллинсонек улица тІа гІолла чакх а аьнна Грозный къача машиналькъа станице кхачар. Хьалхарча субботника сийна Грозненски къахьегамхой депутатий [illegible] Совета 1920 шера 13 августа сонаш бир Беллинсона улицах «Субботникаш» улица яхаш цІи тиллар.

Цу субботнике а цул тІехьагІа хиннарашка а се юкъе хиннаьа баталеона партийно - комсомольски поручениех субботникашкее воскресникашкеи нах гулбеш хилар со. Боакъаш бовзиш, дог дорах хьала къахьегар субботнике хІаране. Шаккха исторе ца хиннача тайпара нахьа къахьегама чІоагІа безам гІабоча хелар из. Оала дика ехетадора гоабьча машиналькъа хІара метро, керла машининкъ хьалбеча магІа тоссам аьнча хІара бело боахам юхаметтаоттабара лоаттабеча къовсаме хоьалла боахкхьегІ гаргаевш хилар.

Субботникашца Дзержински улица тІа (хІанз Ленина улица) «Грозненски рабочий» газета редакцено духьхалерча къона алапгІоаш дахьа шенсошта юкъе гуллора тхо байракхаш, плакаташ, лозунгаш ба а доахкаш. Тхона юкъе белгала бар тІема - политически училища курсанташ. Цу хана кепайоалоне нах баьча тайпара Грозне эггара боккхагІа бола политически нах бар из, царех доккхал дора городан советача общественносто. Курсанташа лахьаш хиннача лозунгаш тІа укх тайпара йоалонаш дар: «Шенкаш йоахкхача кулгашть цхьанкха тайпара бенх хиадаа бан», «Деррагаш балха гІо, новкъостий!», «Къахьегама котало йоаккхаргъа вай боахам юхаметтаоттабечеи контрреволюци йохаечеи». «Къахьегама фронте толамаш дахарга хьеж революци!». Цар колоннах комсомольцаш, мугІарера болхлой, мехкдаьттахой дІаболлалора.

Субботнике бахьарий колонна 2—3 [illegible].

Субботникова улица ерига дІа[illegible] гІоала [illegible] Грознерча [illegible] укх [illegible] луттахьа эггар тхона эггара хьалха: шіеро доегадь рельсаш, дьага хабадениа аьни, еха цистернаш, кхыйола хІамаш. Из деррига біарча гуннаш хинна улланзь дар. Еррига шайла хьалйиза біарча Іам хиинаб Іодачча мазутах. ДІагІаеахацургаш аьнна хеталора дуккьаша. Из деррига кулгашца платформашта тІалетта дІададьйита дезаш дар. Массехк минота группашта декъа а денна тхоашта сина задани кхоачашъе лодадолар тхо. Массанахьа хІеж йоахар балхо. Майдан тІа массе мейшнашка цІе байракхаш егІаар, шайла гонахьа гІолла, духтазий бора болабича сана, дІа-хьа баьрха шоаш деча уйла хІалайта къахьегам бар нах. Сайрийна кІаьдбенна, бІеха, цхьабакъа, цхаах дог лиха лолаш, субботникашкара цІабеара уж. Гаьнна дІахьар цар дока хІаьиш. Уж тайпа субботникаш 1920 шера хІара кІирагІа хулар ваййита. Грознера машиналькъа станице балхаш чакхдаьначул тІехьагІа кхьачча мехкаьтта промыслашка бода машининкъ билла дададезар тхо. Из наьхь беча балха [illegible] хара, гонача инженера А. В. Заградина. ТІехьагІа кун ціе едар цу [illegible]. Из наькъ хьалбара балхаш сихагІа чакхдахара доккха субботникаш доба уекаш. Цига дакъа лоацаш хулар вэараш мехкдаьттахой, трудармейцаш. Субботникаша белдлошти гІулакхерча нахан юкъера барт чІоагІбора, красноармейцашцареи трудармейцашцареи бувзам айхагІа хулийтар.

Субботникаши воскресникаши совгІа къахьегама транспорта кІира хулар вайнига. Цига а шоаш бела мехка хьий бала хьахьекхар спреенцашна, эггара хьалха коммунисташа [illegible].

Тхона, хьалхарча Субботникий декъашхошта, юбилейни коммунистически субботнике оаш хьо бІарга дайта къаьстта хозахетаргда. Цхьа хІанз-м мел эш техника а ма йий шоана новкъостал деш. Ха йий шоана, тха къонгаш, мехкарий!

А. ДЬЯЧЕНКО,

[illegible] субботникий декъашхо, персональни пенсионер.

БЕРРИГАЧА МЕХКАЦА ЦХЬАНА

В, [illegible] «[illegible]» наьхаьа [illegible] почин [illegible] аьнна, Ил тІало, эггара хьалха Москва-Сортировочная депо болхлоша, коммунисташа ІІадоладаь коммунистически субботникаш хьалхацар мехкарех дукхаьча городашка. Цунах лаьца Владимир Ильич Ленина яздаьа: «Мецбенна болхлой... «коммунистически субботникаш» дей ба, моалта боагІачуд дуккхагІа болх бу цар цхьакха мах а боацаш, кІаьдбенна, гІоарал дайна, мелало гІалдоаьаль шоаш болхашехьа а, къахьегама оасарле тамашийна чІоагІа лактъяь болх бу цар. Шийл йоккхагІа кхы [illegible] ая.

ТІом хьадехьа душ хиначох аз мара продукци ца луш лерта боахам йаьдаь транспорт хиннача, пролетариатах тІарза хьар шина, заводаш, фабрикаш, машининкъ йоагІ хІана йоацаш хиннача Советски Россе мехкдаьтта дІаладир Грозне пролетариатагІа.

Цу хьнара къа ше лоацаш Владимир Ильича найкя, йохаьь транспорт юхаметтаоттабар духьа лоаттабеча къовсам тІа додаш да гІулакх. Нагахьа санна поездаш совце, пролетарски центраш тІалак хургья. Болхлой турпала нийн [illegible] а модашеи педлашеи лоаттабу къовсам аттача балхахдо а.

Мехкдаьтта дуккагІа дакъа а довгорах ета имеленаш Россе центре хьоахе а тохабенна бар Грозне къахьегамхой.

Апрель бетта тоа а баь арахийцар мокъра ремонт яь 1, дІанигеи текущи ремонт яь 490 паровоз, 49 товарни вагон, 495 цистерни, 6 платформ. Ди тІехь доккхагІа хІамаш карагІдувлар грознерцаьта. 3 апреле Грознерча станцера дІадаьйтай довгорах йиза 159 цистерна, хьалйизай 3257 цистерна. Мехкдаьтта продукташ ди тІехь дуккагІа дІадухьйитар. Грозненски пролетариатагара совгІата Владимир Ильича цІерагІа мехкдаьтта продукташ дахьйита шийчахь хилара хетаь митинг хилар 11 апреле. Къахьегамхоша шоаш дахьйитача телеграмма тІа Ленина дош лора еррига Советски Россе воагорпаца Іадамъяра беррига аха шоаш тІаботтийтаргхиларах.

Эггара хьалха Грозне даь субботник 1-ча мае дир вокзалагахьа йодача улица тІа. Цу субботнике [illegible] дІахьи [illegible] оттаара балхашта. Нохчашкахьа эггара хьалхара субботникаш хиьа БергІайе, Алди-Юрта, Бешь-Юрта, кхычахьа.

1920 шера 18 мае «Правда» газета шийй агІонаш тІа хоам бора баахам аббеа Грозне къахьегамхоша коммунистически хьасаре къахьегаш хилирах: «[illegible]» Грознерча станце хиннача субботнике дакъа лоацам хиннаа 1.375 саг. [illegible] аьнна 63 вагон йоассаьна, 12 вагон [illegible] цистерна шІашагІаьккхай, [illegible] 37 [illegible] арахийцаб вагий ремонт яь 3, [illegible] мотт яь 4 вагон. Беррига а тІадетташ Іедоассадаьа аьнни вагонш — 62363 пунт».

24—30 мае къахьегама кІира чакхдаькхай Грозне. 15 сахьата болх баьб 8735 болхлочо, ремонт а яь арахийцаб 70 паровоз, 20 вагон, 303 цистерна.

Къахьегама гІулакхашта вокха тІа-тІа дуккагІа дакъа лоацар Грознерчеи гонахьарчеи пролетарчеи къахьегамхоша.

2 июне «Правда» хоам бора Кавказски къахьегама эскара болх хьаргІа вовгаршаш дукха хилабах. БІарча хІана лаьаш аьнна непайоалеи диет дІалоадар цо хІара денна арайашлача сводкаш. Шоай дегІа вахх тІа а йохийташ болх баьал сошагІа Кавказски къахьегама эскаро иоарра серпайон болх а бара. Транспорт мартІалашкара хетайара эскара хьалхара моттиг.

25 июне РСФСР транспортерарча хьалах лаьна аьча докладагІа а дийтІа, Кавказски къахьегама эскара автомастерска болхлошеи гІулакхерча нахеи массане раьна а волаш сосаш бар 8 сахьата меттел къахьегама оасарле лакхагІа а йолаш 9 сахьата болх бе.

26 июне Грознерча станце хиннача субботнике дакъа лаьцар 676 саго. Цар а лоттэ дІадаьхьйита 17120 пунт мехкдаьтта ойа-чайпара мухьаш.

Массайолча [illegible] хилар духьхача ваха дакъа лоаца субботникаш. Ира бола къахьегама фронт а хиина дІаэттар Грозный. Шоайла цхьа барт а болаш промышленность юхаметтаоттайар арсаша, нохчаша, гІалгІаша, кхыча халкъаша. Новкъостала дора Кавказски къахьегама эскар.

[illegible] чах бар Грозненски [illegible] 1918—1920 шерашка кулбехьенарсий контрреволюцене духхьал турпал къовсам лоаттабарахи мехкдаьтта промышленность юхаметтаоттарахи 1924 шера Шечи Бийрахха ордеи елир Грозненски пролетариата.

Мехка социалистически индустриализаци яра цхьа дакъа парте XIV-ча съездо.

[illegible] крайкоме парторганизацей керттера уйла тІаерзайир съезда исторически решенеш кхоачашъяра.

Хьалхара пятилетка йолабенна ха хинн дайлир мехкдаьтта чакхоахача промышленность керда производственно-технически базе.

Наьха творчески [illegible] дайлир Грозненски парторганизаце. Хьахилар къахьегама керда форманаш. 1925 шера 1 мартель а промышленносте беррагача доалъешка дІаьаржар болхлоши лелаьча социалистически яхьа опыт, хьахилар дуккхача наха дакъа лоаца ударникий рационализаторий болах.

Керда пятилетка 2,5 шера кхоачашйир Грознерча мехкдаьттахоша. Хьалхара пятилетка 2,5 шера кхоачашъярах 1931 шера Ленина ордеи елир Грозне мехкдаьттахошта.

1958 шу белгалдаьлар коммунизма материально-технически база хьара духьа коммунистически къахьегама коллективаши ударникий сийлахьа цІи а йоаккхаш патриотически болама юхь болалуш.

Нохч-ГІалгІай республико хьал лаьцар хІанзара сийлахь-боккха болам — коммунистически къахьегама тІехьара болам. Из сийлахьа цІи лиихар духьа лоаттабеча къовсаме дика образецаш гайтар промышленносте ерта боахамеи къахьегамхоша. Коммунистически къахьегама ударника цІи оаьай 47938 производственника. 16 промышленни предприяте лелаш коммунистически къахьегама предприятей цІи.

Берригача мехкаца цхьана тІа боахаш болхача Нохч-ГІалгІайчеи къахьегамхоша шоашкара доагІаш дола дакъа лоац коммунизм хьалхара гІулакха юкъе.

[illegible]

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома [illegible] заведующий.

ХОЗЪЕРГЬЯ ОАХА ТХОАЙ НАЬСАРЕ

50 шу даьнна вай мехка дахалара субботник хилча даьа. ХІана советски наьха традици а хиина дІаэттад субботникаш елга.

Дукхе ца йолцаш хьоар дІаньайта дукха яьсса вагонаш Іайра тха машиналькъа станце. Мехка предприятешта хьоар чІоагІа эшаш цхьа а никсьеннаар. Мельзаводе болх беча деношка мара уж ца йотташ хилча тарам харгдолаш дар гІулакх, цу тІа доккха ае ма дай хинар тІех латтача вагонаша а. Субботник де лаьрхІар болхлоша. Шоаш мукъа болча шин дІккхаь халаташ тІа а дийка цу вагонаш тІа хьоар тІеботташ хилар завода кулгалхой, специалисташ, беррига болхлой. 500 совгІа тонн хьоар тІаэттар цар цу шин дийнахь. Юха а хьалха сана шоай болх дІабоалабир из хьоар ца тоъар бахьан долаш боах даьгІбеча мехкарча предприятешца.

Иштта эшшача метте саго кошешда яда ца елаш нах оарцагІбоалаш хьалдоагІа субботник.

Назрановгіа дахь дог тІара раьла а болаш тІайнар Грознерча ремонтно - механически завода коллективо юбилейни субботник де аьнна бехьтІахьехам. Из хьехачча хьалхарча денношка къовсача гораде мел йолча предприятешка, организацешка, учреждаценшка собраниеш хилар, белгалдир шоай цу дийнахь де дезадаш, хержар цу гІулакха керте отта [illegible].

Цу дийнахь хІара къахьегамхо шоай балха [illegible] хургья. «Селхан [illegible] минота [illegible] тахан кхьан [illegible] къахьегаргІа [illegible] тайпара электромашинкаш арахеца лаьрхІад тахан Ахрошо цІерагІча «Электроинструмент» завода коллективо, мартенашка дІадахийта духьа ялша гулдергда цехашкара, ковра, цІендергда нов. дІайогІаргья керла гаьнаш, товергья ахкайара спортивни площадкаш.

Иштта балхаш дергья тахан тха городерча кирпичеи ега заводе, трикотажни фабрике, мельзаводе, кхыча предприятешка, учреждаценшка. Дешархоша дІайогІергья горазе а кхычахьа а 10000 совгІа кьона га.

Дика новкъостал де лерхІ шоай город хоачьеча Наурзаре балача наьа а. Ши — кхо хьар сег улицашке арабаргйа тахан. Наькъашта йисте гІодла гаьнаш йогІаргья цар, тохкъеш шавдергІа, хуч хьовдаргба.

Духхьала шоай бола баь Іергбац тахан города организацешкара, предприятешкара нах. Цар новкъостала Іерлда улицаш хоачьеча. Масела, гІашлошъераша автобусаш сецача бетонах площадкаш ергья Московская, Наьсар - Кортская, Ленина, Коммунистическая, Магистральная, XIX партсъезда цІерагІча улицашка, Городера мухьаш арахухьаш, гаьнаш хьатІаяхьаш, нах дІа-хьа кхуьлаш хургья тахаларча дийнахь тха автотранспортни предприятешца машинаш.

Хьунбоахама болхлоша «Ленина 100 шу» яхача дешей хьасане гаьнаш дІайогІа лаьрхІад эггара лакхьа [illegible]. Духхьала улицашка порядок яь Іергбац нах. Цар цІендергад шоай ковнаш, цІенощта цІерах тохаргІа.

Х. [illegible],

[illegible].

1969 шера 12 апреле 50 шу дуз Московско - Казански машиналькъа Москва - Сортировочная яхача депо болхлоша эггара хьалхара коммунистически субботник даь.

Сурта тІа: субботнике юкъе дакъа лаьцараш. Аьрдехьара аьттехьа (хьалхарча мугІаре) П. С. Кабанов, П. Н. Шатков, Н. Е. Бураков, К. В. Кабанова, Ф. И. Павлов, Я. М. Кондратьев; (шолагІча мугІаре) М. А. Кабанов, И. С. Петров, В. М. Савельников, В. Е. Апухтин, В. И. Наперстков, Я. Ф. Горлушин, А. И. Усачев, А. В. Карамышев, А. А. Стишков.

ТАСС фотохроника.

КОСМОС ДӀАХО КАРАЕРЗАЕШ Я

(Йистедоалар. Доладур 1-ча агӀо тӀе).

Цу станцеш тӀе, царел хьалхагӀа хиндарашца нийсаяча, дуккагӀа а йоаццаш йоаца планетах йола керла хаамаш хьаэца йиш хулийташ йола ӀилмангӀ аппаратура.

Къаьстта дукха хьалха [illegible] 1966 шера 15 апреле тоадагӀа автоматически вӀашагӀа хоттаенна «Космос-212», «Космос-213» аха космически аппаратеш толамца сигалъахийтарах. Космически арена дӀахо боча толламо хӀалдехаргда дӀахо орбита тӀа йоаккхаш йола станцеш цаагӀа а йоккхаенна а хулга, Цо а цкъа кхаргӀанца дӀадехаргда тӀех боккха низ болея йоаккхийн ракеташ хьаелга.

Лаьттан искусственни спутника орбита тӀа космически тохкамий лабораторешца ракетан комплексаш хьиэча планеташка аха хьаяра лекхер кхьача маьгаца кхоачаш-де йиш йолаш да. Белгало цу чухьа, сел йоккха йоаццаш ракеташ къаьст-къаьстта отсекаш тӀехьагӀа юха орбита тӀа хьагул я, вӀашагӀоккхаргйолаш уж орбита тӀа ягарца.

«Космос-212», «Космос-213» аха космически аппараташ автоматически вӀашагӀтовсаро йоккхагӀа йола тороаш хьеза лаьттан искусственни спутника орбита тӀа космически кемашта дӀахо заправка ел ремонт ел йоаш хурйолаш йоккхий Ӏилман станцеш, космически базаш яхкара.

Тохкама спутникашца стыковки толаме сигалъяхарца хилъ буал саго керда-керда космически рубежаш лувнара.

Автоматаш-мех дийна хиле а, космически кема тӀа сиг хиларо Ӏалашду боарам, болаш дукха информаци эцалга, йиш хулийт Ӏилман техникан процесс тайпарча довзъоя хулъа. Лаьттах арахьа Ӏилман болх ба. Цулухье СССР-е хьада тӀарьеж а автоматически аппаратехи лелаш долча кемаехи пайда эцалга чулоацаш йола космически тохкамий тайп-тайпара методаш.

1968 шу чакхдоалел 1969 шу доладуйя ха белгалъаьлар лелаш долча кемашка сигалъахара дикъе дахьаче довзахийча толамашка. Октябре сигалаьхар летчика-космонавта. Советски Союзе Турпала, СССР засуженни летчика-испытателя Георгий Тимофеевич Береговой лелаш долча «Союз-3» аха космически кема. Сигала волча дама Береговой техкад Лаьттана юхерча космически арена шерра тохкамаш за ларарӀа долча керда космически кема. Тохкамаш дара программа тӀа оттадьлар кема дӀа-юхе дастара гӀулакх миштад а хьалхагӀа сигалъяхийта хӀинцча пилот тӀаьхьача «Союз-2» яхача кемаца гаргалдоача дахе кулгаца дӀа-юха достадела миштад а хьовзалга. Из хилъ сигалбахло бедаш долаш хьакъахьча дукха тохкамаш техническ лекхарш кхоачашие йиш хилийта йола маьхара информаци.

Пилотаж тӀаьбоацаш «Космос-186», «Космос-188», «Космос-212», «Космос-213» аха космически аппараташ а хӀаьта шитта лелаш долча «Союз-3» аха космически кема а сигал дахаро Ӏалашбаь чухьа йах бахаргболаш йола орбитагӀа космически станце практически хьае йолае йиш хилийта йола дӀахо хьалакха прогӀоена техничесни средствай шарбьелга. Укх шера 14-чеи, 15-чеи январе космосе лахахар летчика-космонавта Шаталов Владимир Александрович лелаш долча «Союз-4» аха а летчикех-космонавтех Волынов Борис Валентиновичах, Хрунов Евгений Васильевичах, Елисеев Алексей Станиславовичах лаьтта экипаж тӀаьхьа «Союз-5» аха а космически кемаш. Дукхаза а дӀа-юха дастачул тӀехьагӀа кемаш гаргалахар, цул тӀехьагӀа 16 январе вӀашагӀтайсар уж. Цу тайпара, Лаьттан спутника орбита тӀа хьаяр дуьнен тӀа эгтара, хьалхара экспериментальни космически станци. Цул тӀехьагӀа станце экипажа ша чуьен Е. В. Хрунов А. С. Елисеевн, космически скафандраш тӀа а йийха, вӀашагӀтоссача кемех хьаьвие чура воккхаш цу баьнар туьнчахьарча космосе гӀолла.

Цу шен тайпара экспериментал тайп-тайпара экспериментальни балхаш кхочушдалга, хуьйх хьадараш.

Цу экспериментсо цу цкъа тайпа перспективни хьайийлай информаци гӀахьа саттал хуле а космонавташ кӀалхарбахара.

Цхьа ха йоагӀаргда Лаьттанир гоналхьарча орбиташка гӀолла йӀаьхача хана аха хьайоагӀа Ӏилма-тохкам лабораторешцал доаргйолаш. Цар тӀа оттаергья астрофизически тохкамаш дара йоа эгара тоаьшагӀа йола оптически радиотехнически средствашца, хоттуш ботынеяш миштаб а йӀаьхача хана мишта дуртба а хоргдолаш. Арктикерен антарктикерен шаш тӀа эгарйолаш йоцо аппаратура. Цо а шиш аргӀана йиш хулийтаргья ший хамахьа аратически войттаги, чахьарий дуаш багара долуш ареннаскаш дӀайолаш. Орбитальни станцеш гӀара атта хургла, глобальни масштабе юрт болаш хьаям ресурсаш мелаш да, хьагӀа иза аравиш 6Ӏеревра, хӀарчагӀача таьцашта. зулмадаргаш кхарна зоашт малатӀоа а ха. Гиолеталша йоа хуран гӀолага географически зонеш техна а пайдале оазхалаш йоахка моттигаш хьагучаха а. Орбитальни космически станцеш пайда шарйа долаз долацана нийсъенна. ЙӀаьхача хана а космически шаьхьагӀа лелача хана нийсъялла тарлучу кхача факторий а саги организмна ен йола ялаиш Ӏомайра гӀулакхашерра медико-биологически тохкамаш дара. Кху а пайда тренировки ира гӀаьгта войлхенаргӀа дола наьхаш йӀаьхача хана сигала ахахьа уж лайябара.

Космически наьхьий хьарзйахахха вай хьаийеш йолча информацех кхоачаш а бац. ХӀанз Ӏилма, техника, хӀаьта 6Ӏехама цхьанкха дакъа деле тамаш а мичча боса дуьзаненна а космически тохкамашна дуьна на луш. Цар хӀаьнзле а довиза дакъа лаьцад дуьнен прогресса юкъе.

ДӀадехача космически шера итогаш ел, хоахьдалаза дергацашъ американски Ӏилмакоштон космонавташтех карагӀдаьна дикха доккхий хӀамаш. Бетта тӀа балара программа кхочаш а ел, США соалоа толаме чакхдайхар «Апполон-7» яхача космически кема керттерча блока тохкамаш. 1968 шера декабре космонавтех Фрэнк Борманах, Уильям Андерсах, Джеймс Ловеллах латта экипаж тӀа а йолаш сигалдахийтар «Апполон-8» яха космически кема. Программо лаьрхӀадар кема селеноцентрически орбита тӀа доаккхагах Бетта орбита тӀара юха Лаьтта доӀлалелтей. Из эксперимент толаме чакхъаьнкхар сайо космически аре карайрзанара дахъе карагӀдаьнна керда хӀама да. Укх шера март бетта шие хайнахьа тохадья хилъ бар лелаш долча «Апполон-9» яхача космически кема Лаьттан искусственни спутника орбите гӀолле. Из хилъ беча хана Беттага хьоргболча наькъа элементаш шарьаьнй тайп-тайпара тохкамаш дара.

Халхете а, Бетта тӀа [illegible] ког [illegible] хана США чӀоагӀа уйла тӀе [illegible] нах тӀема гӀулахьа аейда [illegible].

Хоа[illegible] карарзавара хана хьалхалелча Советски Союзо еррига пачхьалкхераш тӀадьаьхай космосе тохкамаш дара а массара гӀулакхашта мара цунах пайда ца эцара а. Космически аренах машара гӀулакхашта пайда эцара дахьа дунен халкъашта юкъе цхьаяа гӀулакхаш лелалара тӀехьа лаьт вай.

Цу дакъе лоархӀаме гӀоьнах да 1968 шера 22 апреле Москва «Космонавташ кӀалхарбахара, космонавташ юхабоалабера а космически аре якийта обьекташ юхайоалара а хьагъахьарча» дуьнен халкъашта юкъерча согласшенна култаш йадар.

Дагаух сона Юрий Алексеевич Гагарина дошаш: «Символически маӀан долаш да, — яхкна Гагарина, — Владимир Ильич Ленина ва ди а космонавтика Ди а бӀаьстан шерриь бетта вай белгалдоашлаш хилар. Цу бетта ваьа ядамлено шей ситуация хӀинахь эгара доккхагӀа карара кхоачандалга кхи кӀорна дайна вар».

Ленина хьаль пачахьалкхо пхьаьнха да дламаъча, технически прогресс лакхалонашца лыкий, эгара хьалха космос карартош пионер а лоаша дӀайтай. Вайна хоа, хӀинача тӀехьагӀа кхы а дуккха хала космически наькъаш вай да дезлаг. Из вайна хоаш а цуьна вай кийчъуш а да. Космос дӀахо карагрзаш лаьт.

(АПН).

1969 ШЕРА 1 КВАРТАЛЕ ПРОМЫШЛЕННОСТО ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ

НОХЧ - ГӀАЛГӀАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ХОАМ

Нохч-ГӀалгӀайчен промышленноста болхлоша, В. И. Ленин вина дийнахьа деңа 100 шу дазаре сайна цъахьегама вахте а этта, херда толамаш дахьад промышленни производство дегӀакхувлача.

1969 шера хьалхарча квартале республика бӀарча хьайщача продукцеи реализаци ира план 100.8 процент кхоачашъяьй. 1968 шера хьалхарча кварталаца нийсъйча 8,1 процент дукхагӀа реализаци яьй продукцеил.

Промышленноста къаьст-къаьстача доакъошка продукцеил реализаци дуккагӀа яьй:

	Процентах
Мехкдаьтте чакхйоалача промышленносто	16
Газови промышленноста	2,5
Электроэнергетика	13
Машинаши металлаш оатхалашт еча	14
Хьуни хьу чакхйоахачи промышленносто	16
Яйгача промышленносто	22
Кхачан промышленносто	9

1969 шера 1 апрель хьатӀаэттача хана планированеи экономически стимулированеи кердача системе тӀа яьхар ерригача промышленни продукцех шоашта доагӀача дакъа 85 процент соагӀа кхоачаш йола 97 промышленни предприяти.

Продукцеиа реализаци ира план [illegible] деглакхара [illegible] хьаьлора хӀара предприятерча [illegible] даннеша:

Предприятеи цӀераш	1969 шера 1 кв. план кхоачашйяра процент	1969 шера 1 кв. продукци 1968 шера хьалхарча кварталаца нийсйича
«Грознефть» объединени	101	116
«Грознефтехимзаводы» объединени	99,4	99,4
Карабулакера газ чакхйоаха завод	101	143
Махьмад - ХитӀара газ чакхйоаха завод	149	—
«Красный молот» завод	102	[illegible]
Электроприбор завод	100,2	[illegible]
«Электроинструмент» завод	79	[illegible]
«Трансмаш» завод	[illegible]	[illegible]
«Пищемаш» завод	100,4	[illegible]
Медико - инструментальни завод	100,0	101
Промышленни ремонтно - механически завод	102	99,7
Электромеханически завод	100,6	116
«ГАРО» завод	100,4	111
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	107	114
«Терек» яха мебельни хьу чакхйоаха фирма	100,4	115
Швейни производствай объединени	102	114
Консервни промышленноста трест	102	72
ГӀишлой материалий промышленноста управлени	91	85
Республика кхачан промышленноста министерство	100,0	96
Моттигерча промышленноста Министерство	103	131
Доагора промышленноста управлени	115	131

Республика бӀарча хьайщача продукцеи реализаци ира еррига план тӀехкхоачашъяьле а, дукхача предприятешка биеза пайда ийцабоц производствени мощностехи резервех.

1-ча кварталашт план кхоачашъяьйяц болат даккхара, тракторни прицепаш, шуьшаш юла машинаш, «АЗ-3» аха автоматически загрузчикаш, цӀен тӀа юлла кирпичаш, вӀашагӀйоахка яьшкабетонни конструкцеши довкъоши хьадара, керд тьехха чьаьхача ардакха хьисийсе хӀамаш. Кондитерски изделеш, марша хьисепера хӀамаш, цӀенача шурий продукци, нахча, маша лаьтта даккхара.

Механизаци юкъейоалар, производства технологи из вӀашагӀйоалайтеи эргадаьккха тоадар, рационализаторски болх тоабар, производственни фоннех пайда эцар хьаьргӀа эзар бахьан долаш къахьегамий оасарле 1968 шера хьалхарча квартала нийсъйча 4,1 процент лекхъенна, хӀаьта планированеи экономически стимулированеи кердача система тӀа яхача предприятешка — 4.5 процент.

Промышленни продукци керттера тайпеш мел хьалеяд хьахьйоа укх даннеша:

Продукцеи цӀераш	1969 шера 1 кв. хьаькха продукци	1969 шера 1 кв. процентех лоархӀаш 1968 шера 1 кварталаца нийсйича
Мехкдаьтта — эзар тонн	4270	114
Газ — млн. куб. мет.	934	134
Электроэнерги — млн. кват. сахь.	989	115
Болат — эзар. тонн.	7,0	91
Мехкдаьтта аппаратура — эзар тонн	4,4	126
Насосаш	239	91
Хица тӀоанаш доходу агрегаташ	28	115
Скважинаш карагзача хьиа цемент хьовха агрегаташ	120	100,8
Тракторий прицепаш	1875	106
Шуьшаш юла машинаш	33	97
Электрографически машинаш	139	142
Трансформаторни подстанцеш	257	122
ГӀирсашка йола кирпич (колхозашка хьаер йоацаш) млн.	29,7	99
ЦӀен тӀа юлла кирпич — тховна эзар кв. метр лоархӀаш	2,8	7
КӀир — эзараш тоннаш	6,4	96
ВӀашагӀйоахка яьшкабетонни конструкцеши довкъоши — эзараш куб. метр.	27,2	[illegible]
ГӀирсагӀа йола хьу хьоэар (колхозашка кийчъяь хьу йоацаш)—эзар. куб. метр.	38,8	114
Херх хьекха яьккха хьу (колхозашка чаьккхар йоацаш) эзараш куб. метр.	21,8	100,0
Мебель — млн. сомаш	2,1	116
Тайга я хӀамаш — млн. сомаш	9,5	116
Кога гӀирс — эзараш параш	328	105
Паччахьалкхен бедала ресурсаш даьккха дулх — эзараш тоннаш	3,5	98,0
Марший — докъадаьча дулхий хьисапера хӀамаш — эзараш тоннаш	1,3	102
Паччахьалкхен ресурсашкара бежан даьтта (колхозаша даьккхар доацаш) — тонн	88	45
ЦӀенача шурех яьккха продукци—эзар тонн.	11,3	101
Нахчаш — тоннаш	140	106
Кондитерски хӀамаш — тоннаш	1196	97
Хьоарах я булкий хьисапера хӀамаш — эзараш тоннаш	16,5	98
Макаронний хьисапера хӀамаш — тоннаш	992	98
Консерваш — млн. условни банка	13,3	84
Ийй — эзараш декалитраш	118	67

Кооперированни хьисапе дӀателача хӀамий план 1969 шера 1-ча кварталие кхоачашъяьй: болат лоаладара — 118 процент, чӀи лоаладара — 136 процент, сайрий басеш йола металлаш лоаладара — 150 процент, поковкашта — 198 процент, штамповкашта — 114 процент.

Производство технически боарам лакхбеш болх баьб промышленни предприятешка — механизаци еш, хьалха летта технологи юкъехулаш, хьахьегам Ӏилман дарла тӀа вӀаштӀехьбоахаш.

Буруя детача тохкама кьаьча скважинашка болх мишта бу хьаьжаб тӀоанаш тохкаргашца, Ӏочувттаеча вӀашагӀкийттача турбашца скважинаш мишта чӀоагӀъю хайнад.

«Красный молот» заводе эшача боарамал совнагӀа металл ца дохийташ заготовкашш оатхалаш кийчъяь, лаьтта производства комплекси механизаци яь. «Трансмаш» заводе сеттаю профилаш юкъехийлай, «Электроприбор» заводе — пластически массех ца машинии приборий оатхалаш.

Технически прогресс тӀа хьаьрж дакъа лаьцар рационализаторшка.

Цхьабаккъа укх шера хьалхарча кварталие керда техника юкъеяхьара планаш йиза кхоачашъяьйц.

Шоай керрига ницкъ пачалегех доаьагӀа шу хана къахьа кхоачашдарах В. И. Ленин чаьча дийнахьа деңа 100 шу дазара хаха лоагӀача тайпара лаккъахараш тӀалерзадеш промышленни предприятей коллективаш.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Статистически управлени.

СЕЯЛКАШ АРАЯЬННАЙ

Урус - Мартана районе «Коммунизмерский» совхозе механизатораша шерра социалистически ях боарамаш бӀаьстан балхаш доаццачи агротехнически дина чакхдаьра. Лаьтта кхесар падалхьеге а кхьатара хицпара балхаш дӀадоладаьд уьйзар. Шоай дерригаш балхаш цхьатара кхоачашду совхоза шоалагӀча отделение Хь. Кадырова кулгадоача йиъьлатӀа тракторно-полеводчески бригада. Эттара хьалха горох дӀаьс хьай тӀа араьйкхар ший агрегат Баймурзаев Ӏиьас. Горох дӀаьс Ӏаламкате дика къахьег шоайла шие воашиче Атаев Шарипудина, Исраилов Абуезита. Дийнахь 16 гектар дӀаь алча 18 гектар дӀаера. ПӀокха кхоачашъяь механизаторашт кийчъяьча сеялкаша боагӀача боарамагӀа-дӀатос фу, мутӀараш-ш тай дӀайча сенна ийсда.

Дика къахьег горох дӀайоча механизаторша. Цар кхеташ шоаш укх шера тӀоайча лекхаре дехкараш кхоачаъдар дуккагӀадолча дакъе пар балхах тӀайша долга.

Ялат дӀаьерия цьаьна дӀаьлоа да тӀеьатӀа юа культураш: хьажкӀа, шекара, свекла, гидургаш дӀадувргдолча лаьтташта гӀулах дар. Лаьттанира тӀоадал дӀакъовлаш макха боаккхош ва-тракторист Сумин Виктор. Шийгара лехкара хьахмаш гойташ хӀара дийнахь 130—140 процент кхоачашю ва макха бекхара норма.

Укх шера 140 гектара тӀа шекара свекла ихее лаьрхӀ бригада. Из культура кхеэргйола лаьтта механизировани звеньяшта тӀечӀоагӀдьад. Царна кулгалле оттабьб дукхача шерашкe опыт Ӏовь коммунисташ Цамаев Салади Маьаев Авалуя. Шекара свекла лелерашк доакхий лекхарош тӀанийцар укх шера: хӀара гектара тӀара 350 центнер мерза селаш даха, план цц бӀаь центнер мара йоаццача. Из хий ца дехкача лаьтта дика хьуьнкъом ба.

Укх шера ялатийна ларрхӀа юа хьажкӀа дуккагӀа дӀае лаьрхӀа бригада. ХӀаьта цуьна цхьана бергра еркам тӀабоккийт хӀара гектара хьуьнкъом лакхбара. Лакхарча классан дола фу кийчдаьд. ХьажкӀа дӀаювргйолча лаьтта культиваци ен ба механизаторши. Культиваци ен хьинера къахьег трактористашт. ХьажкӀаш кхеэра лаьрхӀа цинь механизированни звено вӀашагӀъедлай. Шоаш лехаргйолча 290 гектарах хӀарра тӀара фуальхьад хьажкӀай 35 центнер йикха социалистически декхар тӀаьийцад. ХьажкӀа дуккагӀа йикхара къахьегамцара материальни безам совбоаккхаргболаш керда гӀулакх юкъе доаладаьд укх деношка совхозе хьинача хьажкӀий делаерий семинаре. Плана соагӀа яьккхача хьажкӀех ах из кхеьччуниа дӀалургья хьийгача йола доагӀача ейнна соагӀа. Цу гӀулакхо дика совйоаккхаргья хьажкӀаш делаерий къахьегама оасарле. Хьалха лаьттача квадратно-гнездовой методах дӀае лаьрхӀад механизатораша хьажкӀа. Цо торо хулийтаргья дерригача балдашта механизаци е.

— БӀаьстан хьалха юа культураш дӀаюаш, тӀехьакоргьарашта лаьтта кийдеш гуратьа гӀулакх делга дикьалийтан оаха, — йоах совхоза керттерча агронома Т. А. Куюмджиева. Из гуш да

ЦӀаккха ца яьча тайпара, февраль юкъе кхоачаш гуьрахьа хийчача культурашта подкормка ябаьйнаб укхаза. ХӀанз тӀера чӀоагӀбенна лаьттан тӀоа бохабеш лаьтта цамцадоаккхаш ба бригада тракториста.

Макха баьнха баьеча дӀаьнха аммиачни селитраци подкормка е лерхӀ укхаза.

Белгалде деза, ленински вахте этта, вай республика кхаш лелаерашка 510 эзар тонн ялат даккха тӀаьйна социалистически декхараш кхоачашдара бригада членаша шоашдара доагӀа дакъа дацца теракш тӀабахийта хилар.

Хьункъам лакхбара бӀаьстие юкъе юв культураш гранулированни суперфосфатана цхьаьна дӀаюергья. ХӀаьта ниттд боккха теркам тӀабахийтаб хий дехкача 1352 гектара тӀарча культураш боарамагӀа хий дӀекхачийтара. Цу гӀулакха вӀашагӀъеллай 4 звено, тоаль кийча латт хий детта установкаш. ХӀанз сихдаь кхоачандеш ба хий дакха каналаш цӀендара балхаш.

Т. АРЧАКОВ.

Эвраташка арадоал режиссера Латиф Файзиева «Узбекфильм» студиоттадь «Дай - Мехка [illegible]» ала керда фильм. Сценари авторий ба Сарвар Азимов Николай Рожков.

Цу тӀа хьаьлах Бухенвальда [illegible] баьнача, завод - автомат хиккийтача 20 узбека дизьа лоаш истора.

Сурта тӀа: фильма тӀара кадр. Еьма Салимова (артистка Л. Хетова) концлагере хийнача советски майорна Батыровна (артист З. Мухамаджанов) вӀашагӀкхетар. Цо дӀадийцад Еьмайна советски командованен бекхтоххаме задани кхоачашъеш [illegible].

(ТАСС) [illegible].

510 ЭЗАР ТОНН ЯЛАТ ДАККХАРА

КАРАГӀДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБАЦ

В. И. Ленин вен 100 шу дазаре сайна тха колхоза къахьегамхой яхаь баьнаб юртбоахама продукци дуккагӀа лакхара, цхьа шера план хаьал хьаьна кхоачашьяьб.

ДӀадахача хьал шера итогаш къаьста хьахьоах производствени планаш тӀаьйна социалистически декхараш колхозхоша дикка кхоачашделга. Дукхьала дӀадахача шера паччахьалкхенга ялат лехкара план шолла соагӀа кхоачашъяьр. Цу тайпара тӀехьхоачашийна паччахьалкхенга кхьйела юртбоахама продукташ йохкара планаш а. Из бахьан долаш дикка тоаделар тха колхоза экономически финансови дьалаш. Колхоза хьа шера къахьегарах дӀадахача шера РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-ен карара кара тела ЦӀе байракх хьалъай тха колхоза, хӀаьта Наурски районен райисполкомеи карара кара тела ЦӀе байракх а елар. Уж соагӀаш дехха торо хиндай тха механизатораша, хьайбаш лелаерашка, юртбоахама специалисташа шо-шоай участко тӀех дика къахьегарах.

Оаха доаккха ду тӀаьхьа карагӀдаьннача, цхьабаккъа цох кхачан а бац Ӏе даьрхӀаша тха къахьегамхоша. Тха хинача партийни, шоакхарча собраненга хьахекхар колхозхой политически [illegible]. Бехктохкаме да кхан лелаерашка шоайта хьалхашка оттадьа декхар — укх шера колхозе лерагӀа деякхиа ялат 13600 тоннага хӀакхоачаде. Царна хов дезнa дош кхоачашден хьача гектара хьувкъа ши центнер лакхбе безагӀа а, хӀаьта из атта доацагӀа а. Дале а специалисташ колхозонера шоайла вӀаший дага а баьйна кхьайнабала мероприяти бӀагальаьй йолаш йолх резервах пайда эцара.

Керттерча яьхье хьункъам лакхбе лерхӀ оаха хий дехкача лаьттах бирза пайда эцарахь. Кхашка хий-м хьахагӀа а дехкар оаха, цхьабахьа хӀанз турбина, насосни станцеш, ДД-45 яхача дегӀан хьиташ хий дехкача установкаш йовхьесъяьна сана кашка юке хадача лаьттаята хий дехна лаьрхӀад укх шера. Цу тайпара 1300 гектара тӀа гуратьа дийцача кӀорна, хӀаьта пха бӀаь гектара тӀа йийнача хьажкӀашта кхонза хий дуьлургья укх шера. Цул соагӀа чулоахийтан хий хиндача лаьтта агы а 500 гектар лакъа культураш дӀаюргья.

Керла тӀаьйна лекхарыш кхочушдара чӀоагӀа аьттуя курьба дӀайийнача культурашта органически а минеральни а удобренеш ехкара болх тоабарах. Иштта, ялат лелаерашка ден ваннал хьажкӀаш дӀаювргйолча кхашка кхо эзар тонн кхо дилла, цул совгӀа 5 эзар гектар тӀарча кхьйелча культурашта минеральни удобрененаш подкормка е ергья. Цу хьахьеъла хӀаьзлие дикха боль баьб механизатораша. Минеральни удобренеш ехкай ший эзар гектара тӀа, цох 3.2 эзар гектар да. ХӀара гектара тӀа цхьаьна центнер аммиачни селитра а кхоачийташ дьь уж балхаш. ХӀаьта фуна лаьрхӀача ялат дӀадийнача гектара тӀа шишша центнер кхачийтай уж удобренеш. Цул соагӀа цхьа эзар гектар кхашка хӀамне тӀа шишша центнер а кхоачийташ суперфосфат тессай. Цу тайпара дикка къаьхьйийтан кхийлача культурашта минеральни удобренешна подкормка ен болча механизатораша. Иштта хиа болх баьб цар кханка органически удобренеш йохкача а. ХӀара гектара тӀа 10—15 тонн а кхоачийташ 5 эзар тонн кхо диллаз кхашка хӀамхле. Укх шера, лерхХӀача тайпара, ялат дика лаьрхХӀа аьттув хулийтаргба кхашка ялат дӀадувча хана удобренеш ехкаре а. Цу тайпара оаха хьийзе лаьрхӀад лаьтта 1.5 эзар гектар да. Цул соагӀа кхашка хий дулачь тхоа кхы а 1.3 эзар гектара тӀа минеральни удобренеш йохкаргья оаха.

Дукха ялат тӀаьтоха лаьрхӀад тха кхан лелаерашка шоалагӀа ноча культурай чераx а. Иштта, бӀаь бӀаь гектара тӀа гречихен ши бӀаь гектара тӀа борош дӀабе лаьрхӀад оаха. Шиеча а культура гектара хьункъам барх] детана ра кӀеззигагӀа ца хилча цу дергача кханкара чудаьа ялат 450 тоннаш дӀакхобтай. Цул соагӀа, специалисташ лаьрхӀа силоса йиначе [illegible] гектар ялата кхее. Цу гӀулакхо торо хулийтаргья дерригача чудахьаргаеча ялата 280 тонн тӀаьха. ХӀаьта хьайбашта шорта доакхар хилийтара ялата кхерича хьажкӀашта меттал хий дехкача лаьтта шоалагӀа на хьайкхин кесраьаь силоса.

Дукха балхаш белгалдаьд кхан лелаерашка ялата лазараш, соне ца тоакха хӀамаш ца хилийтара а.

ЛоархӀаме да бӀаьстан юкъе ноча культурай Ӏалеехь дерригача фу дика хилар. Дерригача фух 85 процент ялхьалагӀчей хьалагӀчей классах да. Цул соагӀа миккол меламанд дӀалийчара тоахьача ялата кхы тӀа хӀале 50 тонна кема, бӀаьсти букча кукха 40 тонн фу Ӏаламдаьд оаха.

ХӀара шера соана, кхашка дукха горох дӀаювргьд оаха укх шера а. Цу гӀулакхо торо хулийтаргья гуратьа дуврзолча кӀена хьаьна лаьтта кийчае, кӀана хьаьча, гуратьа дувча ялата аьттув бола предшественник а ла. Горох дӀаювргйолд [illegible] 200 гектарагӀа. Из хӀанз дӀаювш а.

ХӀара шера тӀехьхоачамаш оаха тхоай колхозе хьайбашта доакъай Ӏалашдара план а. Из гӀулакх укх шера дика чакхдаккхара дукха балхаш белгалдаьд оаха. Цай доакъара йийша культураш дукха михо йоалрах но дош гектара ира эттах хӀайа. Оаха лаьрхӀад доакъара лаьрхӀа дӀа цьа тӀа 500 гектара тӀа хӀае, хӀаьта 370 гектара тӀа кхьаца оаха кӀи доакъара дийна хьинача муках суданнен хӀаюргья. Цу гӀулакхо торо хулийтаргья боашоттa Ӏалашъе. Цул соагӀа кицерница ши магар 500 гектара тӀа, эзар гектара тӀа суданка, 500 гектара тӀа горохаца эбзь мукх, кхыйола доакъара культураш дӀаювргья оаха.

Тха специалисташа шоашта хьалхашка лекхар оттадьа агротехника цхьаькха а бекье тоала ца ен къаьвета. Бахьа, хӀанз а тха бӀаь комплексни бригадах цхьаннена мара лаьтта лелаерашка культура лаккха бола бригада яха цӀи еннац. Дале а тха специалистей, кхан лелаерий хьинаь бригача болхоах агротехника боарам лакха бола боахам. Бара тӀа [illegible].

Укх шера юртбоахама культураш хьункъамара тхона хьалхашка лаьтта декхараш кхоачашдара боккхача лоархӀаме да кхаш лелаерашка йоахха яр. Тха боахамо массаза а болх беш я кхай тӀарча станашкара столовеш. Общежитеш телевизораш, радиоприемникаш я. ХӀаьта царца хадана листа [illegible] бу.

Дика [illegible] оаха [illegible] ба [illegible] бахьаш латт хьаь, хӀаьта бӀаьстан юкъе ноча культураех кен дӀабе болабаьб. Уж балхаш сиха чакхдаха торо хул тха. ХӀара тракторна тӀа болх беш шишша тракторист хилар. ХӀара бригадаче 20—25 трактор гӀулакх деш кхоккха слесарь-наладчик ва. Цу гӀулакхо торо хулийт техника къахьегама оасарле лаьнъе. Цул дукха хӀара шера тха аьноцца тракторо деш дола кӀаьна сиха 670—750 гектарага дӀакхоеч.

Цу дерригача гӀулакхашта аьттув хулийтаргба В. И. Ленин вал 100 шу дазара дийнача толамашца каькадах.

П. ЛОПАТИН,

Наурски района Ленина цӀерагӀа колхоза председатель.

ЯЛАТ ДӀАДУВ

Ялха буьй тӀехьаьлавьн лоа а бӀаьсти хьатӀакхьачай.

Из тӀехьаьлдарах шиновна хурда хьантара балхаш хададьд дӀайдера.

ДӀадахача шерашца саиха доаккха укх бӀаьсти дукхагӀа йола культураш цхьатарра дӀаюва лаьт. Цхоь а бӀаьсти хьалха юаш йола ялата, ялата-бобови культураш, бальайрадаш, гидургаш, шекара свекла, доаккха а культураш.

ХӀанз республика кхашца культураш дӀаерах бола хьалхаве воаш кхьачаб статуправленега. 8 апреле 81 бӀаь эзар гектара тӀа дӀатошь дӀайийнна баьйнаб вай механизаторши. Цу миштах нийсса дӀ алетта ялата-бобови культураша кхоач. Кхы-а районашча дукхагӀа дӀайийнай уж культураш Грозненски, Наурски, Шелковской, Гудермесски районий кхан лелаерашка.

Хьалха юача культураш соагӀа гидургаш, шекара свекла, бальайдараш, кхыйола культураш дӀае а бозабеттий вай бахаммаш.

Цуьна цхьаьна гурахь йийнача культурашцо гӀулакх деш бa хадаргаьаьн совхоза. Хьашийола дӀае лаьттаж кийдаш да.

ХӀара де, сахьт, [illegible] къахьег укх деношка кхан лелаерашка. Цар дика оттадь ялат [illegible] хьем лийен дӀакхийна лакхиӀий мара тӀаьйна лакхара социалистически декхараш кхоачашде [illegible] баргбоашилга.

Ӏалашмаге лоацача хана 200 эзар гектара тӀа бӀаьстан юхьа юа культураш дӀае еза республика механизаторий. ХӀанз из болх дӀабоалабь вай кхаш лелаерашка гектара чӀоагӀа хьалкар дӀаийна пальабаьлхай коммунистически субботника.

8 апрель тӀакхачача хана дӀа йийна культураш

	[illegible]	[illegible]
1. Ачхой-Мартана	498	2
2. Ведана	—	—
3. Грозненски	2176	6
4. Гудермесски	938	6
5. МалгӀобика	—	—
6. Надтеречни	100	1
7. Назрана	—	—
8. Наурски	1681	6
9. Ножай - Юрта	—	—
10. Советски	—	—
11. Сунженски	493	2
12. Урус - Мартана	254	2
13. Шалха	55	0,2
14. Шелковской	1719	15
г. Грозный	98	12
республике тӀехьа	8164	4

Дозанал дехьара

КПЧ ЦК-ан КПС ЦК-ан ПРЕЗИДИУМИЙ ЗАСЕДАНЕШ

ПРАГА, (ТАСС). ЧТК агентства бечä хоамах, 8 апреле Чехословаке Компарте ЦК Президиумо заседани хилар.

Президиумо анализ бир мехкa хIиттинарча политически хьала, йоях ЧТК хоама тIа. Цо дийцар политически хьал дIахо а пIеихаита дешаш дуcаш хилар, антисоветски ва антисоциалистически тенденцеш кхиаиеи ёча воздействех хьалула кхоллам хьабуьйла керттера онлаш дIадаьхна ца хилар. Цундухьа Президиумо белгалдаьккхар ужх шера 2-ча апрелерча ший заявлене ерригге къюолаш партийни хьалхле лелаира массе а доакъошка маоначашъхьа эргIоаца хилар.

Цунна дуьзадения Президиумо могадир цхьадолм политико - организационни гIуламхаш. Керттерча даьхье уж доагIа информацие массови средствай балца тIехьи парте чуьхь дисциплина лаихьарея дакъе парте хьалхле лелара лоархIам лаихбарах. Президиумо соцам бир ужх тIеххьарче хана парте ламыъа духьалера статьяш арадьха е арахIа мукъабения коммунисташ-журналисташ бехктоккхие оза.

КПЧ ЦК Президиума соцам бир йолаш йолча корманнта духьал а долаш мехкара дIабахе коммуни[illegible] сихагIа къоастадарах.

КПЧ ЦК Пленумо анйса лаьрхIар исполнительни комитето чехски журналистий Союзе Президиума заявлене хьакъехьа лаьца позици. Исполнительни комитета лаьца позици арахьккхар 5 апреле «Руде право» яхача газета тIа. Исполкомо хирцахьа лаьрхIар «пIеихаштарча проблемай мехка хIанз эттача кризиски хьалеи хьакъехьа чешски журналистий Союзо лаьца «бехктохам ца хета вийсь».

ХIанзара политически хьал дуьнна лерхIаш КПЧ ЦК Президиумо соцам бир 17 апреле Чехословаке Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум гулъе.

ПРАГА, (ТАСС). ЧТК агентства бечa хоамах, 8 апреле Братиславе хилар Словаке Коммунистически парте чрезвычайни заседани. Цига анализ бир тIеххьарча деношка хиннача событешца дуьзадения хьакхинача долхакерча политически хьала.

Ужх тIеххьарча беттанаца вай обществана юкъе массехкхаза кравасни хьалаш оттадаьча антисоциалистически низаша цIаьхие а выступлени бир хоккеех йолча дуьнен чемпионатана дуьзаденнача, цхьай монстагIала а кхыметтел варварски а гIуламхаш а лелади, йоях бечa хоама тIа.

Уж гIуламхаш 1969 шера 31 марта хьакхал харцахьа лаьрхIача Словаке КП ЦК Президиумо йиaзд хьаллоаш 1969 шера 2 апреле КПЧ ЦК Президиумо ях заявлени.

Словаке КП ЦК Президиумо къастта кхерамe лоархI цхьайолча моттигашка гуччаьхе террористически контрреволюционни характер йолаш хилца антисоциалистически антисоветски низаша яиа бен 1969 шера марта 28-чеи, 29-чеи бус даь гIуламхаш.

Цу низаша дуьккхаш а выступлени ерна дуьзадения КПС ЦК Президиумо Iалаьмате боккха лоархIам болаш дяиза дартлоаша лоархI ерригачa партеи берриcча къахьегамхошек хьал пIеихашттa хилар кхетадир.

КПС ЦК Президиумо [illegible] шера 29-гIа марта хьахулча бус Братиславен республика кхыча гонашкех хиннача событешца дуьзадения правительстве даьча гIуладех Словаки Республика правительства председатела Ш. Садовске [illegible].

Цу детахьми гIуламхий бахьанцата анализ а ях, КПС ЦК Президиума йилар антисоциалистически низаша цер бен даь гIуламхаш динцера хьакъе КПЧ ЦК ноябрьски резолюце тIера кхыча партийни документаш тIера оттаь парте политика хаддаюза дIа ца яхьарах хьахиинар да. Балха тIеь хаддаюза из политика дIахьарен антисоциалистически антисоветски низай хьакъехьа барт хургйоаца позици лоттаярой мара сахдергдац лехкарам кхетадаргIдеш да лерхIаш чекходоахаргеи.

ИНДЕ КХЫЧА МЕХКАШЦАРЧА ГIУЛАКХИЙ МИНИСТРА АЬННАР

ДЕЛИ, 10 апрель, (ТАСС). Советско - китайски хоадол дешах йола СССР позици хьаллоац Инде, аьнар Инде кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Динеш Сингха.

Кхыча мехкашцарча гIулакхий министерства бюджет парламента Халкъа палате ювнача хана, ПТИ бечa хоамах, министра белгалдаьккхар, исторически хиниа дIаэтта доазонаш лерхIарах, шин овтIорда гIулакхий доши къоастадеча низ юкъе ца боллабарах е цунах пайда ца эцарах Советски Союза хетар Инде могадеш хилар.

Динеш Сингха дIахо белгалдаьккхар «Китая агрессивносто цунна лоалахарча мехкашта кхерам тIатессаш хилар. Из бакъдар дIахаккха йиш яц вай, цу кхерама духьал латтара оборонан арахьарча политика хьакъехьа дикки дерг вай лоацадерзав вай».

Министра белгалдаьккхар, «Инде политика кертерча принципашка хьежжа правительства «моллагIча мехкаьра барт ца кхета моллагIа а дешаш машара накъхапа къоастаде безам хилар а цундухьа Китайца хьаштдоле дешаш дуьне но кийча хилар а».

Гаргарча Малхбоалере кризис Кхерамзлен Совета ноябрьски резолюце лараа тIа къоастае йиш йолаш хиларах а тийша, Динеш Сингха аьлар:

«Вай безам Iарбей мехкахкаьхьба, цудухьа вай царна йиш хил йола новкъостал даьд къамеи хьаштенюрадеш цар лоаттабеча къовсаме».

Динеш Сингха хоам бир Инде правительство ГДР-е торгови миссиях оттаде лерхIаш хиларах.

ДЕМАГОГИЧЕСКИ ПРИЕМ

АФИНЫ, 10 апрель. ТАСС-е [illegible] А. Семина хьехойт:

Тахан Афинашка кхиниаьл ден Грецe премьер - министра Пападопулоса хьардайкадир дIаиькхха диначa конституце кхаь статьян бокъо — цах чуббаха пIеноаш хьадаха йиш йоацаш хиларах, граждански дуккъа цах гулбенна собраени е объединение, союзашка, организацешка аIакагIкхетa йиш хиларах йоле бокъо юхаметтIа оттаь хилар. Цо иитта къахлайнадир набихте бежка е оссалие хьалa тIехха хадаш лоацъе лерхIаш политически лийццача а ссылке бахийтaла а йиьха хаьмьерча гIулакхий судей чекхдоннилашка комиссеш юхахьожаргхилари «общественни порядкоч кхерамен» толхаарах цa доагIача дешай хьакъехьа военни трибуналаша ячча рашенешка юхахьожаргхилари.

Гречески военни хунта ца решени гуччахьа тIеразаь я Греце йолаш йолча порядкашта «ситеряхиаць» юаьша цaха хетийтаре. Гречески демократашта военни режимо еш йола репрессеш хеьаде херцехьа лерхI доазол дехьа.

Цхьабакъде Греце оcалие хьалах йола закон латтача хана конститупе кхаь статьян бокъо юхаоттаде лоадам болаш хIама хац. хIаиe аьтча хунта «законах» йиш я дIахо е репрессеш е. «Общественни порядоки кхерамзлен» толхарча дуьзадения лоацачи денашка юхахьожаре кхы хила йиш йолаш кIеинагIа бу приговораш дIадаьхна хила боагIа хал.

В. И. Ленина хетаяь сайре

АЛЕКСАНДРИЯ, 10 апрель. (ТАСС). Лениски денoшта хетаяь сайре хилар самаржийкахьа Александриерча Советски культурей центре.

[illegible] цинлана боккхачи безамма тIаийнар дуьне халкъашта юкъерча гIулакхашта советски арахьарча политика ленински принципашца ечa алиниена хетаяь Александрийски университета профессора Мухьаммед Махьмуде ас-Саруте ях выступлени.

Ше хьахинача эггара хьахкарча ленинашка дуьнен тIа эггара хьалха хьехйина боллхлойн ахархойн пачхьалкке йолча Советски Союза хьаххайкайр ший арахьарча политика дарц нийсхоиа къамаш - мукъадахара болам хьалланарeм принципашка а аьнна, аьлар ас-Саруте, ва кхоачам хилар, къаьстта аьлча, колониальни низ - Iоткъана кIалхара даьлнича мехкашта СССР-о деча техническа экономически новкъостала.

Афроазиатски мехкашна СССР-о леладу гIулакхан дуьнаш ас-Саруте белгалдаьккхар. СССР-о а массаза а ОАР по израильски агрессеш духьал лоаттабеча къовсане хьаллолаш а хьалтуицаш а хилар.

Сайрене хинарача шинта боцкхача безамца лаьийтIар «Ленински арахьарa политикеи дуьне хьакъехьа вIашии лелацеча гIулакхий хьакъехьара ленински принципашки» яхача темах СССР Александриерча генеральни консула О. М. Шушакова [illegible] лекцеха.

ИСКУССТВА ДНЕВНИК

Вайнга кхо ди цара дьаккхадеце а республика дуккхача моттигашка хила вIашнгIехьдаьлнед Черсий-Балкхарой литературан искусствай дикалий. 9 апрель. Цlей хьалхара ди. Цу дийнахь дIадоладелар вайцига вeхарлен Черсий-Балкхарой литературан искусствай деноп. Беза хьаний боккхача безамца тIаицарн вIарaн шерра хьайийлла ар массанахьа а.

Шелковской района Червленная станицерча клубе выступлени ем хилар «Кабардинка» ансамбля коллектив. Цу дийнахь Черсий-Балкхарой музыкага ладугIа гулбеннабар шоай культура Цlаcla Урус-Мартана района Гойты яхача юрта бахаран. Царна хайра Октябрь хьалхале цхьаккха а шоай культура йоацам хиннача Черсий-Балкхарой халкъа музыкальни культура мел детIесиай. «Даханаго» яха шоай къамаи опера я халкъа, балетии спектаклаш я, Черсий-Балкхарой музыкальни театра сцене классика а ешай. Шоаш вайцига бахъхача хьахарча дийнахь М. Ю. Лермонтова цIерагIча театре П. И. Чайковске «Лебединое озеро» яха спектакль хьехлар гровненцашна.

Черсий-Балкхарой писателашца шинахь вIашагIкхийтар республика къахьетамхой. ХьалхагIа телевидене студен тIакхха Грозненски педагогически училищен.

10 апрель. Цlей кхоалагIа ди. Цу дийнахь къасьета дуккхагIа цу хьехаинда фусам-даьце вIашагIкхетарaш. Художникий А. Асхакова, С. Сундукова, А. Слободина, [illegible] М. Малкова, В. Малкова, Н. Белицова мастерскене хилар Черсий-Балкхарой изобразительни искусства вашалаш, живописец Н. Третьяков, прикладной искусства гоизанч М. Бишев.

Дийнахь НохчГIалгIай республика журналисташ бар Черсий-Балкхарой писателаш тIаицаш. ХIьтa сарраьхь Ведана а баха цига бахача вахa хьахкашка шоай произведенеш йийшар цар. Орджоникидзевски станица къаьхетамхошна вIашагIкхийтар Черсий-Балкхарой пачхахьалкхен филармоне артисташ. Цу хана Грозне М. Ю. Лермонтова цIерагIча драмтеатре шоай гонна искусство гойтар республика Пачхахьалкхен «Кабардинка» яхача ансамбля. Телезрителашта йиргайра «Даханаго» яха спектакль.

11 апрель. Цlей тIеххьара ди. Грознерча химически комбината къахьетамхой богхa шоай произведенеш ешаш хилар Черсий-Балкхарой писателаш. Республикански музыкальни училища преподавателаши дешархойи вIашагIкхийтар Черсий-Балкхарой композиторашца, музыкантицa. ХIаьта НохчГIалгIай изобразительни искусствай музее хьаьвий произведенеш шоаца баьхкабар изобразительни искусство дукхалеарaш.

Сарраьхь М. Ю. Лермонтова цIерагIча драмтеатре гулбелар вай республике баьхна Черсий-Балкхарой литературан искусствай бергига а искамаш. Укхаза дIайийхар хьашишa а фусам-даьна а доттагIаш вIашагIкхетар а тIеххьара сайре а. Бакъда, массане а хьаи богазo сана йоаздар: дIадиха хийна! Юха вIашагIкхетаншца, Iадиша хийла!

ДОТТАГIЛЕН ВIАШАГIКХЕТАР

Хьалхарча дейн сайре Грозненски педагогически училищера [illegible] та шоайцига хьаьхнагIа Черсий-Балкхарой писателаш боагIадеболча.

Уж тIеххина тIаица беним бар. Кудухьа кIезига къахьийтанхар сайрена кийчлуш.

...ТIаиа аьнна хьалйнакий гулбеннчар училища йоаккха зал. ЧоагIа хоза кийчъяй цар из. Йенашца хьалтеха доаха Черсий-Балкхарой писателий произведенешкара цитатеш тIаицдаь плакаташ. Боккхаш я оркестр. ЧIышак костюмашца тIаицдаш зала чу шинна сагIораха мехкарий хатт. Царна юкъе тIаиа чакх а бал хьаламагIабенн хьаьций. Уж тIаицийнашка тIоараш а детташ урадатт фусам-дай...

...Сайре хьаяни училища директора нов. Н. Х. Ибрагимова. Венина дуьна цо Черсий-Балкхарой, НохчГIалгIай къамашта юкъерча дукха хьалха дена хьадоттагIалах доттагIалах. Къаьстгалица цIераш а йоахаш хьабейнт цо писателаш. ХIаранена сонтIатаи (кинжалаш, шалнаш) а вийце дIатIаух студенташ. Кул тIехьагIа дош хьашаита ЭУ Нохч-ГIалгIай АССР-а писателий союза правлене председатель Ахмадов Ризван.

Дукха а хоза а дуьц шинна а вехарлен республикай халкъашта юкъерча безамах, доттагIалах ший дикача произведенешца ерригача Союзе вовзац волча РСФСР Пачхаьлкхен премие лауреата, Черсий-Балкхарой писателий союза правлене председатела Кешоков Алима. ТIаккха цо-шоай стихаш йийшар хьашашна. Боккхача безамца ладийттар гулбеннарша Теунов Хачима, Бабаев Ибрагима, Кешоков Алима, Тхагазитов Зубейра, Шогенцуков Адама, Шомахов Амирхана, кхычар а стихашка.

Кхыметтел цар сенича кIезига шара йоацача произведенех а кхетаде хала дац замана гIа боахаш, шоай халкъа дикагIйола самалаш, коммунизм хьалъеш боахкарий дика гIулакхаш хьахьенхам, вахаре кулаш дола хуицамаш къегта хьагийташ йола произведенеш язъеш уж хилар. Яздебабенна дукха ха ецe а гуш да къамалча Черсий-Балкхарой къонача писателашта дуккха кароIдаьлиндга, шоай литература дебабалнаейна цар хьашаре дакъа лоацилга. Вахарцара хоагIдар, бакъдар, халкъа дика дар а вадлагIа дар а уж лушц хилар гучадоа[illegible] Бабаев Ибрагима, Губжоков Лиуна, йийша произведенеш.

Юххера а эрсий, нохчий, гIалгIай меттала лаьа черсий-балкхарой писателий произведенеш йийшар вай писателаша Мугалибов Зайндина, Чахкиев Саида, Эдилов Хас-Мохьмада. Кешоков Алима хетаь ший стихотворени йийшар Ахматова Раисас.

* * *

Самарцийнахь республика столицера журналисташ болча хилар черсийн балкхаройн писателаш. Царна юкъе бар цIи йоаккха черсий писатель, Черсий-Балкхарой АССР писателий Союза правлене председатель, РСФСР пачхьалкхен премие лауреат Кешоков Алим, Черсий-Балкхарой литературе хьакхенларах вола Теунов Хачим, писателаш Макитов Сафар, Шогенцуков Адам, Шомахов Амирхан, Бабаев Ибрагим, Тхагазитов Зубейр, Губжоков Лиуан, переводчик Эльберт Мальбеков.

Зал йиаза хиннача журналистана бен доттагIий сагIиа тIаийрица хьахиаша къамальлаш а дир, хIаьта гулбеннарашта шоай стихаш а йийшар.

М. МАГОМЕДОВА.

ЗОВНЕ ИЛЛЕШ, КАДАЙ ХАЛХАРАШ

«Тебода улицашка хьалтеха йоаккха «Ансамбль «Кабардинка» яха афишаш бIаргайда йоаш цо выступленеш ергйола ди хьатIакхачадаре хьажаш бар грознензи зрителаш. БIаргайяиоаца а дукха дуьнаш хезадар цу говзача коллективах. Из а дерригача дуьнен а Бренгсеюнин а изгирхойи студентий фестивалий лауреат. Советски Союза дуккхача гIородашка мертфа Къилбаседа Африка мехкашка — Судане, Алжире, Тунисе, Марокко, Ливе, хIаьта иитта Мангоне а выступленеш ен хиннай «Кабардинка». Массанахьа а декха говзал гойтай цо...

...Мехкашка йоагIа хоза пандара оаз. Хьаладаьхну занавесаш. БIарг тIаьтт тамашийна хоача йоккхача говзалца тийтача костюмашта. Шоашта тIадухна баракхьаш сцена да артисташа дуьхкхарашта. Халкъа фольклор, къамаш шкагIйола традицеш хьабешийтaм да-ца дукхагIдарш. Зал-багIараша тIаиам я сцена къенача мехкарийн кагийча нахьен иитта профессионально говзал гойта вIаштIехьдаларах. Из ба беррийча коллективана цхьан къамаш хореографие вовкхе говзанч волча, ансамбля балетмейстера, РСФСР-а заслуженни артиста Ульбашев Муталиба а беккха тоIам.

...Шоай ансамбло шIи дехьача «Кабардинка» яхача халхарца дIадоладир хьавишна шин отделенех хиина шоай доккха концерт. Тайп-тайпара халхараш да программа юкъе: юмористически, лирически, халкъа обрядийн легендийн сюжетех оттадаь халхараш. Юкъ-юкъе иллеш а доадаш цу цар цIьадараш. Цу элементо халкъа кхы а гаргагIа, кхоачарагIа хулийт уж.

Дукха а дуьна йиш я ансамбля хIора халхарах къобет къаьстa. Цхьацарa зрителий безам тIаеза да калой «Голлу», геттара еха «Кабардинка», къаьна, тайна «Удж-Пух», халкъа халхар «Кафа», дукха кхьладаш. Бакъда, царна юкъе а белгаддехаргда аз цхьалараш.

«Тха боккхий нах» яха халхар хьакхайнаду ведуще. Духьала утт цхьанийеаца сурташ. Бакъда, уж хьабIаргабеоллаш дуцарах хоргдац за шоа говза оттадь хореографически сурт да. Боккхашиа беза боккхий нах бац ала хала дар из халхар даьча республика заслуженни артистех Оттаев Канамех, Шибаев Викторах, Кешев Федорах. Пайдар а лекхаш царца юкъ-юкъе халха шоалаш яр Кешева Лидия.

«Тохдика, тIехдика» хьехое залера лоаман кхадаха салейача хана кагий нах а бусташ халхар дени. ТIоараш деттаи дIа ца бехийтам мехкагIа сцена тIа бехх уж артисташа.

Пандарча Черсий-Балкхарой АССР заслуженни артистка Хаишевова Фатимат, зурнача республика заслуженни артист Ашуров Пошаур, доулиста Сохов Борис (гармо) «халкъа ансамбле» шоайла кIаиаьлаш деш, цхьа хIоаа къулавие, дагабуицаш сада кхетадора. Царaне шийлий бe йоаллача музыкальни инструменташ ду къамаьла. Дика кхет уж шоаш дуьццеч. Йоаклера а массанех кхетт пандар бовл.

Иитта говза искусство гойтар цу сарахьа «Кабардинка» ансамбля коллективо шоай доттагIашта. ЧоагIа дукхабеозабелар зрителашта ансамбля артисташ, къаьстта Черсий-Балкхарой АССР-а халкъа артист Алакоев Мухьаммад, республика заслуженни артисташ Шабаев Виктор, Корежева Людмила, кхыбараш.

Концерт чакхдьаьча дукха хинаш тийшар хьашашта.

А. ЦИЦКИЕВА.

СУРТА ТIА: лирически халхар.

Н. Кобзенко сурт.

ЦАР СОВГIАТ

Грозненски нефтемаслозавода [illegible] хепта юкъе ужх бетта хьалха лаьтт В. Ю. Чибисов керте латтача хилагIча цеха коллектив. Тахонерча дезача дена пахьайоагIаш дика къахьегама совгIат кийчдаьд цо. Хьалхарча декада план 107 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа арахийца продукци эзараш тоннаш я. Цу цехо къаьстта дика къахьегаш я пм. Баранов, Горьковой керте латтача коммунистически къахьегамо установкий коллективаш. Цар шоай задани 111 процент кхоачашъяьй. Царел дукха тIехьа ца юсаш къахьегаш я кхоалагIча цеха Марков Виктори Шишкин Анатолийи керте латтача установкий коллективаш. Дукха хIане ца эшаш хIаналехьа ах бетта план кхоачашъяьй цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

МАЙНА ХЬАЛХАРА ВАХТА

ЦхьоалагIча майна сайна къахьегама вахте эттача Грозненски [illegible] ческа комбината коллективо къаьстта дика толамаш доах апрель бетта. Товарни продукци арахецара хьалхарча декада задани 101,8 процент. Продукцеш реализаци яра план 106,1 проценти кхоачашъяьй цо. Планал совгIа Даьхенна ешка продукци эзараш сома мехьа я. Социалистически яхье хьалха латт полиэтилена лоацача цхьай коллектив. Мастер Ширяев Павела, Устинов Игори керте латтача цехий болхлоша цIт дац задани 108—119 процент кхоачашъяьй. ХIанз кхоалагIча декада чIатех къахьегаш ба уж. [illegible] дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латт Олифер Виктор Михайлович керте латтача № 13 болча цеха коллектив я. Цо хьалхарча декада задани 15,1 процент кхоачашъяьй.

З. ДОШУХАНОВА.

САХАЛИНЕРА ЦВЕТНОЙ ТЕЛЕВИДЕНИ

Берзадара экранаш хIана Южно-Сахалинскa бахача нахьа дIара цIогIа хIана ца аьнна я. Ретрансляторий ахкурин мачташ урагIъдаь Сахалине муххбухьарча чкъаьрий лувцарий посалкашта юхарча гувнаш тIара. Чкъаьрий лувцача артелий приемни станцеш хьалъяй колхозий чоттах, кхыметтел чкъаьрий лувца дика фоаде юкъе долча кемаш тIа а хьаж чкъаьрий доахараш телевизионни передачашка вахта дIатеие шоаш хукъбьаниначула тIехьагIа.

«Молния I» яхача а «Орбита» яхача а искусственни спутникаша Москвана гаргаьхай Тайжача океана чура гIайре. Мехка центральни областашка бахача миллионаш болча нахаца цхьана сахалиницаш хьаж Московски телецентра передачашка.

Кесталашха цветной телевидени юкъе доагIарга Iаьржа кIайн бесаш. Цветной телепередачаш кийчъе чулаенкай. Уж тахан а тIехьа бIаргаго йиш йолаш я... байсанна. ХIанзарчоа-и из бийса юкъехкачул тIехьагIа, Москверча «цветной телевидене» ха «Молния» яхача бувзама спутника лелаица кийсъеннача хана мара. ГIайре столицера Iалаьмате тахьа йоллашехьа я, боккъол дика хул экспериментальни передачаш. Городе бахача нахагара хIанзале а бIаьш заьакхе кхьчай такаш «Радуга» яхача цветной телевизорашта.

Карл РЕНДЕЛЬ, АПН корреспондент.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грозненски хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш ха хургья. IуйрийнанI дохк доаллаpгда, малхбоалехьара гIаьххьача боаране мух хьехкаргба. Фегара температура республика гIолла 10—15 градус, Грозне 12—14 градус йовхал йолаш хургья.

ДIахорча ден дийнахь бусе юкъ-юкъе сиха а сихаш, къаьла хьаттаргья, лоадама йоачан а йоацаш, цхьацанйолча моттигашка дохк доаллаpгда, малхбоалехьара лаьгIо, гIаьххьача боаране мух хьехкаргба. Фегара температура бийсанка 4 градус йовхалтара 1 градус шелалга кхоачаш, деношка 8 — 13 градус йовхал йолаш хургья.

Метеостанци.

Суда залера

КХААШ ИЙДАЬРАШТА ТАIАЗАР ДАЬД

Нохч - ГIалгIай АССР Лахкорча судо дийшна дIахеча дешара заведенешка деша бахарaн курсераш хьалгубахаран харц экзаменационни документаш гелараш кхааш тийппен ийдаьи уголовни дош. Уж зуламера гIуламхаш бахьан долаш суд яьй 19 сага. Цу дакъе Нохч - ГIалгIай педагогически институтa заочни отделене секретарь хиначa В. П. Гелиевайна — набахта яккха 15 шу, цу институтерча хоккхагIа волча преподавателa В. И. Гаркуша — набахта яккха 12 шу, лоаккхагIа волча преподавателa М. Н. Пудовкина — набахта яккха 8 шу. Набахте хIаьха хангн яха судаш яьй зуламерча группана юкъе дакъа лоацаш хиннача кхычарна а.

Судаш лаьа йолча шина зулмехьаш дарца юкъаенна йолча материалий кхьа дакъа къаьстта тоххаргдолаш къовстадаь а дувиаргдолаш а да.

Бокъо йоацаш институташка деша баха нах дешара заведенешкара дIабаьхаб.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

В. И. Ленина цIерагIара майда. 19 сахьати 30 минути яьлча «Самокх» яха кинофильм хьокхаргда.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 14 сахьат даьлча «Хьо мехка гIолла вода» яха СССР-е гIолла кинопутешестви. 17 сахьат даьлча культура университета литературно - музыкальни факультета занятие. Ленин концерт. Пачхьалкхен премие лауреата композитора А. Хачатуряна вахари творчествои. Москонцерта артисташ ба хакъа доацараш. 18 сахьати 30 минути яьлча «ленински дешараш. В. И. Ленин — социалистически коммунистически къахьегамах. Тематически кинофильмаш хьокхаргда.

Химикий культура ЦIа. 10 сахьат даьлча В. И. Ленин всеядомех лаьца бераштa лаьрхIа беседаш. 17 сахьат даьлча «Лакуне Ильича дукха дийнача эллипса» яха передача.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17 сахьати 30 минути яьлча «Планета кердадараш» яха кинолекторий. 20 сахьат даьлча Ленински коммунистически субботникий 50 шу дизара хетаь Ленински района кагирхой сайре.

Хлебокомбината клуб. 18 сахьат даьлча «В. И. Ленинца вIашагIкхетараш» яха тематически сайре.

Просвещение болхлой ЦIа. 18 сахьат даьлча устни журнал.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 18 сахьат даьлча «Ленински коммунистически субботникий 50 шу дизара хетаь кагирхой сайре.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 18 сахьат даьлча космонавтика Ленна хетаь кагирхой салоIа сайре. ДОСААФ-а Грозненски дешара-авиационни центра Грозненски политехнически техникуман «Студент» яхача эстрадни ансамблаи художественни самодеятельностан концерт.

А. М. Горьке цIерагIара клуб. 20 сахьат даьлча салоIа сайре.

КИМ цIерагIара клуб. 20 сахьат даьлча кагирхой сайре.

13 апреле

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 10 сахьати 30 минути яьлча «В. И. Ленин Сийлахь йоккхача Октябрьски социалистически революце баьчча» яха берашта лаьрхIа ленински дешараш. 16 сахьат даьлча художественни самодеятельноста городской хьажар. 17 сахьат даьлча Ленински киноуниверситета занятие. «Советий Iаьдала тIехьа» яха художественни кинофильм хьокхаргда лекционни зале. 17 сахьат даьлча космонавтика Ленна хетаь сайре. Дворецa берий художественни самодеятельноста коллективa отчетни концерт.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 14 сахьат даьлча космосах йола литературни обзор. 18 сахьат даьлча лакхерча классашкарча дешархошта лаьрхIа сайре.

Хлебокомбината клуб. 14 сахьат даьлча кинопутешествий клуб. 16 сахьат даьлча просвещение болхлой Ленна хетаь дашта-воавоашта лаьрхIа беседа хургья.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 9 сахьат даьлча машиналькъа Грозненски отделене берий художественни самодеятельноста концерт.

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 18 сахьат даьлча «Играет Эмиль Гилельс» яха кинофильм хьокхаргда. 20 сахьат даьлча кагирхой салоIа сайре.

18-ча участка клуб. 18 сахьат даьлча дуьне халкъашта юкъерча хьалак лекци.

А. М. Горьке цIерагIара клуб. 14 сахьат даьлча «В. И. Ленина образ — советски художникий произведенешка» яха художественни выставка. 16 сахьат даьлча берашта лаьрхIа атеистически утренник. 20 сахьат даьлча кагирхой салоIа сайре.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-30-11; бехктоллама секретара—3-34-30; партийни оахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта бовхамен письмай отделий—3-42-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-20.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05089. Заказ № 1338.